 LAMBER
TI HORTENSII MONT

FORTII SATYRAE. VIII. AD

nobilem uirum D. Theodoricum Zulenſ,

*D. à Zeuender &c. equic
tem auratum.*

Eiusdem epithalamiorum liber.

V L T R A I E C T I .

Harmannus Borculous excudebat, anno

1 5 5 2.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a title or header.

Main body of faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

L
B
A
ec
unf
epi
asp
lora
d re
tius
llie
re at
iun
plus
x sa
a q
n
qu
lle
ofen
ale
de t
na,

LAMBERTVS HORTEN.

MONTF. NOBILI VIRO, D. THEO-
dorico à Zulen &c. equiti aurato, feli-
citer agere.

Accipe nobilium procerū ter maxime primas
Munus, at eois quod non splendere lapillis,
Nec libycis nitidum rubro de litte re gēmis
Conspicias, sed Cadmeis nigrū ora puellis,
Sepia, quas Pharia perfudit & atra papyro.
Atq; aliam in faciem mutatum hic Protea cernes,
Mordacē Cynicū satyra, qui dentibus, asper
Ad restim ualeat uexatum agitare Lycamben.
Maius opus fateor, quod sim tibi non ita nuper
Pollicitus, uerū id quoniam madet, aptius olim ut
Exeat in lucem: hæc nunc quali acunq; cape sse,
Diuinis quando tu delectare poētis:
Saisius ut quodq; & magis acre poema, palato
Hoc sapidū magis esse tuo solet, atq; salubre.
Non quamuis Lycij spirāt sacraria Phæbi,
Non & fatidicā laurū splendore remordent,
Est quod uel Siculūm, quod iudiciūq; Tarenti
Molle Phalantēi, neq; formidabit acumen
Consentiorū. nostrum Theodre poēma
Quale tamen cunq; est, sacrata in Appollinis arce
Conde tui, mereātq; locum, & subsellia claudat
Infima, quo fugiat culos saltem atq; cuculos.

LAMBERTI HORTEN

SII MONTFORTII

Satyra. prima.

Si priscos trutina mores pensaueris equa,
 Temporis & nostri equaris examine fastum,
 Dixèris inuersum conuexo pondere mundum,
 Et rapidos secum sustollere flumina cursus.
 An uite ratio est eadem, quæ pura deorum
 Temporibus: cum Saturno regnante uigeret
 Alta quies, fuerat: cum pauper adhuc deus Hammò
 Incultam gemmis atq; auro adstaret ad aram
 Cornibus in Libyca tortis tellure frequentem?
 Tum nec aratra solum proscindere uomere sueta
 Vexabant duro, cum gigneret omnia tellus
 Fœcundo non tacta sinu, glandemq; tonantis
 Mortales legerent: priscis qui uictus opimus
 Contentis solum rabiem depellere siccam
 Gutturis & stomachi latrantis, erantq; beati.
 Vnica cura quibus fuit, atq; extrema cupido,
 Utq; animus rectus foret, & mens nescia fraudis,
 Vllius prorsus, sed perpete fœdere iunctos
 Deuinciret amor, nexu & concordia abeno.
 Sæpe parens gnati, seruiq; herus aspera obibat
 Munera, nec magni spernebant leta monarchæ
 Dona sacra Cereris, neq; frugibus addere curas.
 Hortorũ, & pecoris studium queis dulce placebat,

Atq;

Atq; corymbiferi patris uincta Lyæi.

Tum matutina nondum arbore uellera Seres

Abſuerant legere, aut è rubro littore gemmas.

Nondum etiam tinctas tum norant murice uestes.

Nec pura in uarios migrarat lana colores,

Imbuerat nondum Tyrius ſua uellera ſucco.

Vlla nec ambitio uanos ardebat honores.

Si quis erat, mercatorem quem forte dediſſet

Natura, aut melior deus admouiſſet aratro

Agricolam, aut ſtudijs ſi quem addiſſet honeſtis,

Sutorem, aut ſi quem fullonem, humilem uel ſubulcum.

Finxiſſet uel luto ſigulum meliore Prometheus,

Sorte ſua uixit contentus, & exul ab oris

Omnibus atra Eris, inuidia, & contentio ſacra.

Ore cruenta furens ima tellure ſedebat.

Aurea tunc ætas: populus ſine lege colebat

Sponte ſua, liber ſacrataq; iura ſidemq;.

Atq; ea foelici currebant ſecula fuſo,

Donec paulatim tandem ſuccederet ætas

Deterior, paulo peior ſemperq; priori. —

Si nunc impoſitos montes, & ad aurea cœli

Sidera congeſtos Oetam & Pernaſon Olympo

Verticibus geminis, unde omnis terra uideri

Poſſet, nauta ferox umbrarum portitor ater

Hiſpida membra Charon ſcandas, & nube remota

Luminibus craſſis, fieri contra omnia cernas.

Exclames, ô terra, freta ô Neptunia, cælum
Omnipatens, quæ cœcū hominū genus ambitio? & quæ
-Pestis dira tenet fastus luxúsq; supini?

Inflatus buccas indoctus simius amplas

Propter opes, mediū per iter, cui uestis ad imos

Laxa fluit talos Mileſia, obambulat, huic si

Deferat eum trypho in terram prostratus honorem

Præteriens, non dignatur magis ille iacentem

Respicere, ac si esset uili prognatus ouili:

Solus homo ob tinctam Tyrio quasi murice lauam

Viueret, atq; essent exosa piacula præ se

Mortales reliqui, saperetq; ac si omnia solus.

Simia cum ingenium non mutet, ſymbola quamuis

Aurea gestet, inauratis & cingula bullis.

Audaces ruditus parit, atq; opulentiâ fastum.

Fontibus Aonidū uates sacer ecce lacerna

In trita horridulus magno præ frigore saltat,

Esurit idem algētq; , ut non seſtertius unus

Tunniat in oculis, quo panis ematur olusq; .

Cantet olorinum modulato gutture carmen,

Cum ſpirant Zephyri, laudatur buccina: uerum

Vestitus quando malè subsilit, ora retrorsum

Simius auertit tragicus, neq; nobile nummo

Dignatur nomen uili exornare poëte.

Mendicato aſsem: inq; umeris ostende tabellis

Naufragium expreſſum pictis, extundere posse

Ten' reris lachrymas? aut affem? immobilis ora
 Haud secus atq; silex ad uerba precesq; miselli
 Stabit, & ad raucas non uertet corda querelas.
 - Serne pauimento uestes pictosq; tapetas,
 • Atq; rosis consparge solū, fertisq; corona
 • Atria, non bellum hoc: si quid tamen addere possit
 • Amplius, addat adulator, sed & omnia soli
 Quae fas est homini donare, ea turpiter uni
 Adijciat, diuū magnorum & praestet honores.
 - Quinetiam degat uiuacis Nestoris annos
 Neclaream nactus uitam, nihil ista tumentem
 Emollire queunt animum, ut modulo ac pede dextro
 Metiri addiscat se, ut non sua quaeritet extra.
 Quas auias tumido fundit pulmone superba
Fœmina diuitijs: quando imperiosa marito
 Exprobrat, quantum usurae dotisq; quotannis
 Conferat: utq; sua est collata pecunia multo
 Grandior: hinc illae lachrymae, cantatq; cuculus *paucitas*
 Gallina^u taceat quare. iam dedecus ecquod *ve*
 Maius in humanis rebus grauiore piandum
 Supplicio dicas: quod nulli asurgere quamuis
 - Religioso homini, dignetur, pluris item quem
 Non faciat, culicem quam argutum elephantus in oris
 Indicus eois. cum lautā monilia gemmis
 A collo lucent, & nudo pectore fallax
 Incedit, comptasq; comas discriminat auro,

• Aut manicis scissis cum ebullit purpura, porro
 - Vbera ubi ostentat, nemo distinguat honestā n
 A turpi scorto, Laufellam aut Chryside foedas,
 Putidulā aut Thaidē, Carmenta. sumptus inanis
 Quantus: ubi à tergo uestis sinuosa salacem &
 Fluxa trahit caudam, per terram udāsque lacuvas?
 Et pueri Tyrios ante alpha & beta colores
 Distinguunt, caniq; senes, quos candida solos *senes*
Mundicies sine sorde tamen squallente deceret
 Quis sacros inter, populum intonsumq; profanū
 Quo uertas te cumq; hodie internoscat: auorum
 • Temporibus uestem subductam pellibus olim
 • Laneam, honorificum censebaturq; decorum
 Gestare, unde etiam, ceu numina relligiosē
 Iure colebantur terrestria. plebsq; duabus
 N Ex ulnis tunicam braccamq; parabat ab imis
 Calcibus ad capitis mediq; paristhmia colli.
 Obuius hic xerxes fiat tibi, uel procerum quis
 Nobilium, da è plebe aliquem, non molle Tarentum,
 Non quamuis luxu Miletus diffluat, inter
 Hos ullum atq; illos ponat discrimen. at olim
 N Regibus & summis auro gemmisq; monarchis
 Conuenit solis uti, quibus antè tamen non
 Cognita, cymatilis fuerat paulo, amplius addam,
 Principio crasso contentis bardocuculo,
 Aut leua tenui regalia scepra tueri.

• Pellio nunc quiuis, sutor, coriarius ater
Cymatili fulget, quæ fœmina carminat, auro &
Ostro splendescit molli. sed maior in agris
Apparet multo luxus, dum rusticus audax
Non Curios, non Fabricios, euincere certat,
Non Cincinnatos, uerum urbis diuitis amplas
Et letas affectat opes, diuesq; uideri.

 Hinc fit, cur animi concordēs rariū inter
Mortales coëant, tenuisq; iniuria bellum
Concitet, & discors studium, ac sententia discors

• Omne hominū genus in terris contendere cogat.
Fercula nobilium quanto condita paratu

• Quam uariè instructa mensæ? cum onerantur ab ouis
Vsq; ad mala simul centenis missibus, adde
Nomina multa gula stomachum irritantia, fructus
Eois ad nos, quos attulit acer ab oris

✓ Mercator. dicas orco rediisse profundo
Æsopum, atq; adeo ex unius puluere mille
Structores natos. nec Apicius ingeniosus
Quantumuis fuit, & mirus condire natantes
In putri cepas piscesq; halece, paratus
Prodigus inuenit tantos, mensasue secundas.
Pontificum dubias celebrarunt tempora cœnas
Prisca, Syracustas & mensas, & Sybaritum
Luxuriem, primo quod quis deprehendere morsu
Calleret, quo capta uenirent ostrea ponto.

Littore quo Flute, uel quo spinosus echinus.

Num ponteis inter geminos, an in æquore uasto.

An minor ingluuies hac tempestate perurit

Non sine cordatùm, mortalia pectora, risu?

Limoso hæc muræna lacu, ista in littore salso

Prænsa, uiuat grato, tristatue sapore palatum.

Cætera quis numeret luxus monstrosa pudendi

Et genera & formas queis nulla repagula leges

Arcti modum uè queant satis iniicere, Orchia non lex,

Non lex Fannia, non Licini, non Didia, non quam

Centusum dixere patres? quin restis abena

Ingluuiem astringat nunquam, bellaria mille

Quam non exaturent, non mensæ illatus opimæ

Troianus porcus, quantumuis milite fetus.

SATYRA .II.

PLurima, quæ seuo sunt castiganda flagello,

Pectora corrumpunt stultæ uitiosa iuuentæ

Quæq; à fruge trahunt rudibus præcepta sub annis

Hos & qui patruos sapiunt ætatis adultæ.

Hæc ego cum uideam, mentem subit, unde tenellis

Venerit ingenijs ruditas ea crassa, uel unde

Barbaries morum insenuit pinguisq; Minerua.

Quondam docta patrum sapientia, cura, labôsque

Huc tendebat, uti mox formaretur ab annis

Ipsæ puer teneris, simul imperfecta sonaret

Et uerba

Et uerba & uoces. nam doctum corda parentum
Unica curabant, excultos reddere natos,
Et patrum similes. huc Quintiliane labores
Spectare tui. quantum Cornelia mater
Contulit eloquij doctissima foemina Gracchis?
Hoc fixum stabat, scopus hic extremus eratq;
Naturam formare rudem atq; absolueret cunctis
• Virtutum numeris, (quæ summa bona) indere mores
• Ciuiles, qualem Peliden fingere Phœnix
Iussus Amyntorides. gerere & bene dicere factum.
sim Ingenium ueluti esse lutum ceramq; tenacem
Credere par, nam si quid formæ impresseris hæret.
Iam si nemo domi morum formator adesset,
Plagoso Orbilio ferula scuticâq; tremendo
Tradebant, aut Cornuto, doctoue Catoni.
N Non tantum genuisse satis, nisi sedulo eosdem
Moribus imbuerent puris studiisq; putabant.
Quæcunq; ingenijs rudis imperfecta reliquit
Humanis natura parens, ea culta uirorum
Doctorum absoluunt studia immensiq; labores.
Hæc ueterum tantum distant exempla uirorum
A nostris, quantum pondus telluris ab alto
Subsedit cælo, uel abest à littore curuo
Hinc illinc pelagi undiuagi conuexus horizon.
Det pater indulgens gnatum, ut quinquatribus olim
Formandum, aut mater, quam uersat stulta libido

Stultus

stultus amor gnati, stupido cui in pectore lexo
Nil salit, atq; in quo perdas ceroma operamq;
Ingratis: clamatur, io, non ulla laboris
Cura liquet, didicitq; nihil, non ergo minerval
Debetur, tanta est quarundam inscitia matrum,
Quarum ueratri perpurges pectora succo.
Hoc stupor ingenijs pacto accersitur ab illis,
Semina uirtutum est, quarum instillare labore.

• Lubrica corrumpunt mores exempla tenellos
Integros faciles perdiscere fœda nefasq;
• Verba sonant medio meretricia fornice nata,
Qualia lenonum pueri, mollèsque cinædi
Fundere turpe putent. cernunt quæ dicere non fas,
Quæ natura tegi uoluit, iussitq; recondi.
Hinc fit cur stupeant, alienenturq; pusilla
Pectora ab Aonidum studijs, atque Hippocrene.
• Haud facile eluimus primos quos pura colores.
• Lana bibit, seruâtq; diu noua testa saporem
• Quo primum est infecta, annos & durat in omnes.

Pinge quid in rassa, fuerit quodcunq;, tabella,
Herebit, nec quis temere exeret. unica matrum
Cura est, quas uestes puer induat, undula quid sit,
Serica quæ eois dedit India uellera lanis,
Antè tenet, quàm quæ patribus reuerentia canis
Debetur, quid relligio: aut quæ elementa latinis
Alpha & beta sient, quàm gry lallare pararit.

Corrupte

Corruptæ Phario mentes & corpore luxu
Franguntur, uires animi fluitantq; solute.
Lectica inuehitur, serui inter brachia pendet.
• Scilicet hæc fierent, prisci si qua uncia moris
• Viueret in uenis, aut uis proauita, paternis?
Nil pudet his aujs tenerorum ita turpiter annos
Perdere natorum, queis postquam adoleuerit ætas,
• Cum sapient patruos, proh ò dij, inuisa precentur!
Hæc præcepta Crates, hanc instipidamq; saliuam
Vnguibus à primis pueris barbata magister
si uideas patres infundere, nonne flagello hos
Pulsarestur ista doces: hoc dedecus unde est?

At quantum hi sapiunt censes, qui stemma longo
Ordine pernumerant, & opum centena quotannis
Millia, quid prodest elucubratus anhelos
Musarum cultus, partaq; labore camœnæ?
Dementent, genuit quos Cinthia quarta cerebrum
Hi, quibus unde parent uictum, uix drachma supersit.

• Fato immaturo ut iam concessere parentes,
Excipit eductam stultè tutela iuuentam
Durior, ut mores quos sedula cura remordet
Vt mens utq; animus studijs formetur bonestis,
Dum uictum inflecti cor ad præcepta magistri
Possit, & eradi mala si qua hæserunt parentum
Stultorum uitio maturè, ingente labore
Aegrè ignaua queas contundere pectora: blandis

Si nequeas leuimentis, ferula atq; flagellis
Compescas, donec peruicta ferocia rursus
Se efferat, auellatq; simul conuictus ephebum
Improbis à Musis, quos indulgentia segnes
Blanda patrum à primis tam olim corruerit annis.
Diues homo es, quorsum tantum exhaurire laboris
Collibet? & quem auro ditis patrimonia census
Nobilitant fama, quem stemmata clara parentum,
Et genus, & quem ætas tutorum iure superbo
Eximit, uxorem ducas insane pudicam.
Nonne uides & me, qui sim prognatus eodem
Ordine itemq; loco, mihi quàm sit lauta iuuenta?
Otia ut afficiunt? quid questus alea pernox
Adferat? ut medias in luces sterto supinus?
Cetera nil opus est protexere commoda uita.
At tu ubi taurinis resonat noctesq; diesq;
Omnia, putrescis, clamoribus, omnia fœdis
Sordibus ac pedore oleant, hic inter oleta
Tu perdis uitam, noli uexare cerebrum.
Musarum studijs & Apollinis æde relicta,
Fit faber, aut pictor, uel fit coriarius ater.
Fortior aut discit componere scrinia, uel fit
Hermoglyphus, uel diues agrorum ducit aratrum.
At post annorum pauca ad se lustra reuersus
Ut simul ingenium accreuit maturius æuo,
Nihil didicisse dolet, sero sapiunt Phryges: annos

Præteri

Præteritos reuocare nequit, strepit inter olores
 Anser hic, & bardus doctos sedet inter, asellus
 Piscis magis mutus, uesanae more cicadae,
 Aurea quæ triuit per amœni tempora ueris
 Nulla fruge bona, at quanto formica cicadae
 Præstitit? horrentes quæ plena messe per agros
 Sudabat uectando humeris frumenta sub antrum?
 Exiguum, at duro prognatum aptūq; labori
 Brutum animal, rigida tamen est memora aspera brumæ
 Hora quid ad portet, non hic quid sera senectus
 Inuectura siet, quid uesper serus, in altam
 Descendit mentem, demens præcordia Glaucus.
 Tristius haud aliud pondus grauiusq; senectæ,
 Quàm quod non habeat, quo tædia dira repellat.
 Sunt & qui ætatem excusant, annosq; tenellos
 Tanquã immaturos Musis, & frigora ferre,
 Ferre æstus plagasq; graues, uix bina per ægit
 Lustra, quid hic præceptorum perferre boatus
 Terribiles potis est? non alpha & beta duabus
 Messibus addiscat, non sufficit hercle labori.
 Cautio quorundam est isthæc coruina parentum,
 Quorum perpetuo postquàm conuiuia cantu
 Impuro resonant, momento pusto nullo
 Quantūmuis crassus, non intellecta disertè
 Ceu coruus quondam, mox lubrica carmina reddit.

Quod si obscæna queat, nullo cogente magistro,

Que

Quæ uix dicere fas, perdiscere Marte suo pte.

Qualia non Sybaris mollis permetteret, uide
Pronius hic quanto linguarum elementa salius

Instilles? quanto residere tenacius alto

Pectore posse putes, quæ puro uerba capessat?

(Excipimus risu, quæ dicta pudenda relatu

Protulerit. clamatur, iò. dant oscula gnato

Fœlici ingenio, mirum ni rhetora de se

Promittat, magno fundat qui uerba boatu:

Aut uatem, in mores opprobria scribere seuum.

Ipsa licet Musas attingat tardior ætas,

Sintq; elementa cui hæc mala, & incunabula primi.

Quod dirus si offendat odor, nimumq; tenello

Dura pauimenti, est humus, aut inimitior equo

Virgarum terror, facièsq; inimica flagelli,

Thure uaporatus locus & suffitus amomo

Ferueat, atq; auram narciscus naribus afflet.

Puuillos floccis tumidos substerne sedenti,

Mollibus aut centonibus insultos: dato pennas

Iunoui sacras, caudas aut porge lupinas,

Podice ne tenero uibex, ne natibus usquàm

Liuor, & in leni cute terra impressa cicatrix leui

Debilitet neruos, animum auertâtq; camœnis.

Quantus ad extræ mum rhetor, quantus sophus iste

Euasurus erit: palmâq; hederâq; sequaci

Dignus. & ad cuius resonent os pulpita plausu.

Cætera

Cetera quæ huc spectant stultorum exempla parentum,
(Ut finem faciam) tam sunt ea multa Tigelle,
Ut complere queant numerosa uolumina Lippi
Crispini, Iliadem aut prolixam insignis Homeri.

SATYRA TERTIA.

Qui sit, ut indoctos barbata fronte magistros
Adductoq; supercilio, admiretur ineptum

Vulgus, & ingenij his plus arbitretur inesse,

Quam qui Cirrheas Lauros hederasq; sequaces

Sint meriti, purum fontemq; hausere Caballi:

Nomine non uno factè peccatur in hac re

A multis, uerum quod tute fatebere Nanni.

Hic simul ut didicit tria carmina culta Maronis,

Arma uirum, nusquam non inter pocula in udo est.

Aut si quem excerpserit uersum, dictumue celebre,

Verbaq; facundo non lecta uolumine Tulli,

Expirat magno plausus captator hiatu.

Scilicet hoc grande est aliquid, uulgiq; saluam

Quod minimum sapiat, magni sed anhelet acumen

Chryssippi, & tua uerba oleat doctissime Persi,

Nam didicit uersus aptè concludere, & acre

Scribere, cui inuideat Lucilius ipse, poema.

Historias solus digiti percallet ad unguem.

Non temere est, totus pallet, mordetq; labellum.

Nonne uides refugos oculos: nocturna labore

Lumina qui liuent: utq; est popularior illis
Multo, qui docti nequicquã audire laborant:
Hæc me commendat crasso persona popello.
Necto subin numeros, & conuenientia uulgi
Iudicio tria uerba, ut sic piscem attrahat hamus.
Mallius id quondam fecit, qui sarcina onustus
Librorum, cuiuis fuerat protrudere mercem:
Simius, & susuis falsi cornicula Flacci.

Nam nasutus homo solitus suspendere naso
Quoslibet, & uitium quamuis leue garrulus ore
Atq; insulsa loquax, aures surdaster obesas,
Carpere, cum uerbis uertisset Græca latinis,
(Ipse ferebat uti) non aptè elementa sciebat
Nectere, huic stupido quiuis credebat asello.
Si casu digitis auro occurrisset onustus
Sacrificus, dudum aut non raso uertice, planus
E plastro ueluti torquebat scõmata seuus.

rahe Quanto rectius ille mihi dixisse uidetur
Qui quondam Phœbo sapiens dictus fuit unus:
Hoc se scire, ait, unum, quod sciret nihil. ergo
Aut sapiens non est, uel iners, cui pectora succo
Veratri expurges, atq; atro corda ueneno.

Trade mihi puerum, magnum Polyhistora dicas
Qui paucis gnatum formem tibi mensibus. illud
Bellum hercle, & gratum est plebi, cui pectore lauo
Nil sedet, ingenij cui nil, neq; iudicium ullum est.

At de

At de concinnis ibi questio moribus omnis
(Vnica cura quibus debetur) mittitur, ac si
Cum Musis habeant Charites commercia nulla,
Cum satius foret indoctum bardumq; relictum
Hunc bene cōspesitis qui adolescat moribus his, quē
Maturus grandem natu comitentur in annos,
Quam infelix lolium letam corrumpere messem
Vt si committas, filicemq; increscere tristem.
Vnguentum laudat, quo extrudat pharmacopola.
Laudat mercator mercem, mendacia plenis
Follibus expirans. hederas uitiosa phalerna
Hoc pacto exposcunt: ita & hic fermator ineptus
Pubem emendicans se uenditat, & sua laudat.
Improbis, huc illucq; means peregrina locorum,
Omnibus ut digitis cūtoσ monstretur ἐκείνοσ.
Bellum hoc dignum Helicone: nihil nisi stulta senectæ
Indicia incana, à tergo canis. Appula linguam
Cui exerat, & sannis in quem ludatur amaris.

Finge tibi docilem, quam tu uenere iuuentam:
Ipse Midas asini qui cum sis auribus, amplas
Implantas tremulo nugas & uerba palato:
Ipsam barbariem, quam putida secula Galli
Conatu induxere graui non alite fausto,
Et quæ oleant sapiantq; fecē hanc, sed & ultixā primū
Primāq; posterius: quæ res præpostera secū
Rideri digna est, Flacciq; secunda lucerna.

• Men' ridere uetas: quid si tu more theatro
 Conductus saltes medio, aut si caritus atrā
 Concutiens tædam, simules referāsue furorem,
 • Naribus indulgere mihi prohibebis acutis?
 • In speciem promittis grandia: ridiculus uis
 Profilit, egregij sponsor sine fronte laboris.
 Cumq; uiro foret hoc dignum sapiente bonoq;
 Nil magnum buccis spirare tumentibus, at re
 Prouentum magnum prestare, ac re potiora.
 • • Doctorum uitio à teneris corrumpitur etas.
 • Namq; horum insulsam facit indulgentia pubem,
 • Ne nimium rigidi patribus, nimiumq; seueri
 Dicantur primam imperio tractasse iuuentam.
 Præterea multa uti libertate sinunt, si
 Sint mox pensa scholis reddenda fideliter, ut lex
 Dictat Pythagorea, sedent non ore silenti,
 Omnia permittunt miscere boatibus, adde
 • In sacris diuūm, quæ fida silentia poscunt.
 • Non probitas ulla elucet, sed ruro uelut si
 Aut siluis, medijs, & ouili ad equilia putri
 Exciti ueniant: magno sedeantue theatro,
 Sibila dant, plausus ædunt, poppysma sonantq;
 Hic comitem cubito fodicat, rapit ille capillis
 Hunc, qui proximus assistit: non nemo cachinnos
 Nil ueritus perulans effundit splene solutos.
 • Obuius est pietate grauis, quem cana senectus

Conspia

Conspicuum facit, & uenerandū honor omnibus, isthūc
Prætereunt ueluti statuam, aut exanguē cadauer.

Atq; hæc qui infundunt pueris grauiora merentur
Quàm ille phaliscorū quondam moderator ab hoste.

• Hæc ludos reddit peruersa licentia plenos
Sed frugem exiguam quid enim potis est, ubi nullus
Supplicij ex uitijis leuibus metus hosce coerces?

Labimur è minimis facile in grauiora mala. annis
A primis prona est quoniam natura sequaces
In noxas, cur disciplinam odere seueram.

Interea magnus friget Cato, nomine nullo
Declamat Fabius, raro immugitq; Theatro.
Hanc ob rem Orbilius plagosus dicitur. ergo
Dignior ut quisque est doctor maiore theatro,
Hoc cura maiore docet formâtq; iuuentam, &
Ceus patruus censorque notat: peiora fenestram
Ne inueniant, ueluti tabo aut putredine fractum
Archagathus membrum resecatue uritue metallo,
Ante lues totum quàm in corpus sæuiat atra.

Illi, quos dixi, crepidas qui lingere possent
Carbatinas, formare rudes, & utrique parentes
Cum malè sint cerebro sani, præcepta seuera
Quod nequeant æqua mente in sua pignora ferre,
Ridentur merito, nam postquam in arundine longa
Desierint equitare, & stultè incedere grallis,
Ad citharas asini euadunt, magnus uelut olim

Cecropidum est habitus plena inter pocula ductor,
Ad coenam inuitatus eo, laudare poetas
Occipiunt, laudant scriptores historiarum,
Et iuris pensant trutina legumq; peritos
Conuiuæ, extenuo contrâ, mihi quod datur, horum
Ingenia, & conuello simul: nemo obstrepit hic mi.
Omnibus antefero me, sum mihi buccina, agoq;
Suffenium. improprium hoc: non argumenta coherent,
Ista parum est comptis oratio culta figuris:
Non bene disposuit partes: obscurior ille est,
Qui in quem dispicias, locus, aut intelligat ullus.
Quanto tersius hoc cecinisset nostra Thalia?
Aptius hos numeros clausissem, hic ordo figuris
Inuertendus erat: tragico ista agitanda cothurno.
Acclamatur, iò. plausus fremitusq; sequuntur,
Et uiridis mihi palma datur. sonat, euge poeta.
O quanti sapere est, quanti sapientia constat.
Laudor ab omnibus hoc pacto, cum grandia spiro,
Et fumos, quo conciliem mihi nomen, inanes.

Si qua uel ad magni de sudem exemplar Homeri.
Vel Ciceronis, id autem obtrudo quibuslibet, in me
Transfero per sepe atq; alienos arte labores.
Non tectam aduertit rudior plebecula fraudem,
Omnibus absentans do dextram & uerba: saluto
In truiuis, quoties occurrunt: blandior ultro,
Hec docti nequeunt, etiam prestare recusant.

Ergo

Ergo rigas hortos paruo conduce Cleantes,
 Et trahit affe molam Romana gloria lingue,
 Plautus, item foricas alij furnosq; calentes
 Conducunt, purgantq; alij à pedore cloacas.
 Mentiri nolunt, se ipsos laudare molestum est.
 Ostentare pudor prohibet, deponere frontem
 A Musis ducunt alienum & turpe disertis.
 Hinc Bauus uulgi, hinc celebratur Meuius ore,
 Et quisquis captat popularem his artibus auram.
 Plebs popularia amat, mens est præpostera rebus.
 Iudicium stupet, & cæca caligine mersum est.
 Nam mala, pulchra putat. cõtrà, optima spernit & odit.

SATYRA QVARTA.

Credo equidem atroci fato rediisse gigantum
 Tempora, quos uates cithara fidibusq; canoris
 Treicius docuit mansuetos sumere mores,
 Et Musas colere, & reuereri numina diuini.
 Hi posuere tamen mirati pleetra sonora
 Babariem, in pagos plaustri rhedisq; relictis
 In uicos coiere, urbes cinxere corona.
 Amplexi leges, & relligiosa deorum
 Iura, magistratum ac sanctum legere senatum.
 Numina ceu, uates è cælo lapsa uirosq;
 Dicendi gnaros magnis donare talentis.
 Atq; hæc indomiti Nomades, passimq; uagantes

Sedibus incertis populi, ut mansuescere cultu
Humano cœpere, & sanam carpere mentem.

Ringor, & extræmas uolitare liberet in oras
Maurorum, summas Libyes & Tethyos undas,
Diui nos quoties hac tempestate Tibullos
Nasonèsq; fame, atq; illustria nomina uatum
Urgeri, non Herodotis, neq; præmia Crispis
Pensari uideas, ut si certaris Homero.

Tunc pulchrum studijs erat inuigilare, & olenti
Cudere quod cædro foret, & quod Apolline dignum:
Tunc in præpingui campo perferre labores
Dulce fuit magnos tauris bene gramine pastis.
Insterili ecqua uolet fundo sudare iuuenca:
Eneruant robur male pastum onera ardua, dura
Membræque deficiunt, & inutilis ipsa colono est.
At nunc quo uertas te, cunq; sub ætheris axē.
Siue Paræthoniôs Gangenue, à Gadibus usq;
Herculeis, uix est iusto qui Heliconæ fauore
Respiciat, sanctum Musarum aut numen adoret.

Floribus hic gaudet Samiorum, hic lautus opimis
Intentus dapibus Veneri subseruit, amator
In Venerem cæuet, perditq; paratæ labore.
Alea dilapidat Galbæ damnosa fritillo
Noctes atq; dies totum quem possidet, æsem.
Nil memorare Midas opus est, queis fulgeat auro
Suppactum argentóque solum, qui ingera mille

Possideant

Posideant terræ, quantum uix miluus oberret.

Romam uade puer, Luculli ad scrinia perfer
Carmina demorsos spirantia molliter ungueis,
Queis olei multum perijt, quibus ipse Catullus
Inuideat, drachmis dic sex opus esse poetæ:
Haurit aquã, rigat usq; hortos, neq; uina decembri
Gustauit toto, pallétq; & frigidus horret
Veste sub attrita tectus malè, buccina quare
Raucescit grauis, ac resonat nil tibia clarũ.
Miratur grandẽ Lucullus amátq; boatum
Carminis, ast aurem est de re surdaster utramuis.
Non consanguineus mihi is est, neq; carmina mercor
Quamuis tersa, licet sapiant spirèntq; Maronem.
Vile nimis foret æs, paruiq; pecunia fiat,
Hac si tu redimas tinnitus semper inanes,
Æloquiijq; sonos, & garrula carmina uatum.
Scilicet hæc studijs sunt uulgò præmia, reges
Olim quæ clariq; duces coluere, triumphis
Vexeruntq; suis, auxere & honoribus amplis.
Ille Iugurthino qui bello magnus & armis
Et qui ad Musarum cultum durus fuit, ipse
Attamen afflatus cecidit fouitq; poetas.
Ennius in tumulo magnorum conditur alto
Scipiadũ, pro dentato in se præmia uati
Pernumerare iubet non culto carmine Sylla.

Scribimus historias, alius pede carmina uincto,

Quæ res magnorum celebrantur prælia regum:

Aut intestini motus tristèsq; tumultus.

Gloria quo sua stet claris rectoribus & laus,

Hæc opera immensis constant sudoribus: & sunt

Viuendi seris documenta nepotibus, atq;

Humanae exemplar, neq; fallax regula uitæ.

Hæc qui non reputat, nihil à puerilibus annis

Discrepat, à clauo rerum exturbandus, & ille

Sufficiendus erit, doctum qui scripta uirorum

Calleat, & qui consiliùm bene temperet usus.

Hic norunt soli sacris reuerentia quanta

Lebetridum mystis, quis splendor, præmia quanta

Debentur, qui sponte sua didicere malignam

A studiis arcere famem dirumq; laborem.

Ergo Giganteo quando de semine natis

Progenièi terræ respublica creditur: hinc fit,

Cur ratio studiis rectis, neq; debita Musis

Pensetur merces, frustra imploresq; senatum

Mitte mouere mihi stomachum risumq; solutum

Comprime. quid rides concussus membra cachinnos?

Audi. non possum: quia splen me intus malus urit,

Disillio, & bucca cur effundatur aperta

Est ratio, caprificus: in aurem dicere non fas.

Longinus quondam magnus potor fuit, atq;

Strenuus in bisido lusor de nocte fritillo.

Sæpe dies totos ad sera crepuscula lucis

Perdere

Perdere in alucolo furiosa mente solebat,
Inde domum rediens (dubium superauerat horæ
Tempus) ab occasu Phæbi sæpe inter eundum,
sub cruce, uertice ubi lacerata cadauera furum
Pulsabat, reliquus si esset festertius unus
In oculis, ponebat. ubi frugalior inde
Factus ad eximium sanus respisceret unguens,
Facundos odisse uiros, odisse sacratos
Pieridum fontes, ut nemo tenacior esset
Euclio, præparcus, cœpit, faciemq; cacantis
Distortam Phæbi referens moresq; Catonis.

Pompei de gente alicuius funus acerbum
Ambubaïarum flebant collegia, mimi,
Cantorum proceres, citharœdi, tectones unâ
Rhythmorum suaues barathronum turba nepotum,
Gens, quæ & in Hermogenis iurauit uerba Tigelli,
Iosquini, Occechimi, & qui ridicularia fundunt
Bardocucullati, atq; auriti tempora mori,
Pantolabæ, impostor Planus, atq; Arbuscula fallax.
Pullati illius miserando funera luctu
Iunonis Magnæ ceu sacra, aut plaustra Cybelles
Atra sequebantur soli: nam nullius æque
Indoluit mortem gnatus bustumq; parentis,
Atq; hæc turba, Mide, Nomentaniq; nepotis.
Miraris quæ causa fuit, fuit his pater & rex.
Illius cœnas lauta & conuiuia luxu

Exhilarare iocis falsis uel arundine rauca
Disparibusue aliquo cantu resonante cicutis
Absoliti, quoties cithara conchæue canebant,
Præmia magnifice non contemnenda ferebant,
Distenti uentres fœtentes ora lyæo,
Ut neq; mens neq; pes (si quando ad tecta redirent
Sub noctem mediam, interdum Titanis ad ortum)
Officium faceret. quoties damnosa sonaret
Alea, turba frequens aderat ceu putre cadauer
Cum milui circumuolitant coruiq; rapaces,
Fœlicem Venerem excipiunt clamore secundo
In speciem plausu reboantis ad astra theatri
Vicit, iò, noster. cantare subista triũphum
Vocibus imparibus, stadio ceu uictor ad amnem
Alpheum dictus præconis uoce sederet.
Prodigus extemplo pretium gratantibus ultro
Ponebat uictor subridens fractus ocellis.
sic abiicit in hos ingentes æris acervos
Non bene subducta demens ratione, libellum
Donasset, aut si facta esset mentio, sumptus
In studia & ludos faceret. malo, inquit, obesas
Auriculas numeris, & me oblectare disertis
Verborum rhythmis, quorum strepitu atq; susurro
Mulcear & gratos decerpam pectore fructus.
Ergo huius iusto luxerunt funera fletu
Morio, scurra, Planus, balatroq; atq; cinædi.

Ecce

Ecce gubernaculum fatuo committitur, at quem
Nobilitas sua commendat, cui si rudis ætas
Forte adiungatur nullis excolta camænis:
Vt similes habeant lactucas labra, quibusq;
Religio fuit à teneris gustare Caballi
Sacрати riuos, sed qui nil scire putarunt
Excelsisq; uiris, rectoribus atq; decorum.
Ἰσοπλοῖον. hi ceu dira aconita solebant

Ingenij cultum detestari, inq; triumphos,
Scenarúmq; superuacuos diffundere sumptus
In ludicra. fames quod si domuisset Homerum,
Aut si illustrasset patrias Luceius oras,
Donassent nunquam præsegmina pollicis. ut non
Buccina sicca siti rauesceret horrida. patres
Pignorbis mentes has instillasse putarim,
Dogma & ab Ausonio ipsos accepisse Thalete.
Ille per Italiae populos, urbesq; frequentes,
Pignora ne sua quis prima ultra elementa doceret
Edixit, satis esse uolens contexere beta
Alpha & delta, nec intellecta sonare latina.
Terribilis, cui Roma potens, cuiq; Itala tellus
Paruit, ut nunquam gens illa togata Neroni.

Diceres si fas est, cur non fas? ulla Quirini
Si uis in uenis foret, hanc Romana tulisset
Barbariem uirtus? atq; idem carcere cæco
Erubuit doctos nil dixere catasta.

Quorum alij crassa caligine funera mille
Parsi supplicijis foedo periere barathro.

Fauci, quos gleba finxit meliore Prometheus,
Mox huius post fata Sophi, haud sine numine, durum
Naufragij incolumes agrè euasere periculum.

Quanto turpius hoc, quàm à tergo appinsere Phæbo
Auriculas digitis? aut restim mittere, qua se
Suspendat uates afflata mente laborans?

Quod si nobilium proceres, cœliq; propago
Hoc uiuunt pacto, quod si silicernia, dextrum
Quiq; pedem in cymbam senis immisere Charentis
Cœruleam, hoc pacto studiorum sacra profanant.

Progeniem Terræ tantorum exempla sequutam
Heroum, hæc eadem sine mente imitariæ ausam
Mirandum? & Dauum magnum ridere Platonem?

Amplius haud est cur, titillet gloria fibras.

Nam quæ uersaret Lymphatum amentia pectus,
Præmia si tibi nulla forent speranda laborum?

Vre foco libros uel trade uolumina blattis
Et tineis rodenda, libet purgare cloacas,
Ut Triglantinae cœnæ mihi uiuere raptò
Copia sit, quoties Phæbo noua luna propinquat.
Præterunt soles, redeunt sub tempora ueris,
Ferrea si modo sint, p̄st, aurea secula surgent.

Gratia cum Musas & gloria prima sequetur.

SATYRA QUINTA

Nempe

N Empe barathronum cecini densa agmina funus
 Diuitis unius Pompei ex gente sequuta.
 His diuersa hominum coniunxi nomina, mimos,
 Cantores, moros, cytharados, atq; magistros
 Rhythmorum, quibus ille fuit sestertia mille
 Absolutus largiri, & magnum ferre talentum
 Pro uumeris, cantu, risu, salsòq; lepore.
 Decoctor magnus, rerum abliguritor opimùm.
 Delius ecce oritur subito mihi Delphicus, ipse
 Octauus sapientum, qui mea carmina pulchrè
 Inuertit, clamans collegia sancta notari
 Rhythmorum, atq; à me hos barathrones dicier, adde
 Ridiculos mimos, moros uilèsq; subulcos:
 Adde asinos, & si quid fœdus adijciat quis.
 O terram, ò cœlum, maria ò Neptunia, tantan
 • Mentibus innata est hominum uecordibus: imò
 • Barbaries: ausint afflati ut uerba poetæ
 • In sensum torquere nothum? & dispergere uoces
 Ambiguas: à me culpam causãq; disertis
 Rhythmorum impactam rabulis quod casta sororum
 Agmina Thespiadum sint sacro è uertice pulsa
 Parnassi, & summis Heliconis montibus acta?
 Quis teget in nostro hæc præcordia carmine sanus?
 Diximus illud adhuc sanctum & uenerabile nomen
 Lebetridum florere, simúlq; in uertice dulces
 Cantillare modos, cygnæum carmen ubiq;

Audiri

Audiri, non explosas, uelut ille disertus
Scilicet enodat Rhythmis numerisq; facietis,
Ecquis id insanus, furisue agitatus Orestes,
Dixerit: aut beta fatuus mage Morychus? ecce
Cum loca doctorum sint sparsim plena uirorum:
Et studiū omne genus uernet: quānā ergo mea est mens
Fœlices dixi cantores, rhetoras, omnem
Ambubaïarum turbam, mimos, cytharædos,
Et qui in delicijs faciles lepidasq; per artes
Diuitibus soli sint, à quibus omnia soli
Commoda Lauta parant, auri argentiq; catenas,
Munera pro fracti pruritu digna cerebri:
Sidonio chlamides & uestes murice tinctas,
Auro interstinctos fuluo thoracas & ostro.
Vnde adeo nulli compendia proueniunt, nil
Publicitus, tantum nisi quod radantur mani
Pruritu auriculæ teneræ blandôq; susurro.
Crassorum cœnas & pinguia prandia uentres
Dum consecretantur nimium bona præmia cernunt.
Id nequeunt docti, simul & præstare recusant.
Ergo gurgitibus fœdisq; nepotibus, & queis
Pectore nil saliat læuo mico cuspide solis.
Nam sua inutiliter bona dispensantq; locantq;.
Nec prosunt sacris enormes atq; supini
Aonidum studijs, sed opes in dolia fundunt
Belidum, ut id genus est plebs prodiga diuitis arca.

Quanto

Quanto rectius & laudabilius bene Codro
Fœlici ingenio facere, ex quo Mercurius post
Euadat probus, & qui post regat oppida & urbes
Aut legum emergat gnarus iurisq; peritus:
Qui causis miseros olim tueatur agendis:
Aut qui docturus sit uerbi oracula sacri:
Vel medica arcebit præduros arte labores,
Qui uic uagam à primo formabit lacte iuentam:
Huc aurum conferre suum decoctor opèsq;
Deberet turpis, cum perdit inutiliter res.
Hæc si iudicio postis affectibus acri,
Ut meliora forent, quã in Rhythmos aut cytharædos,
Callirhoen sædam, Nomentanumq; nepotem,
Abijcere, expendat censor iudexq; malignus,
Dixerit, intra oleam multum, atq; extra in nuce duri.

Sed meus interpretes doctus bene, doctior ipso
Authore, & mentem, qui emunctius haurit apertam,
Exclamauit iò dominam rerumq; parentem
Rhetoricen nostro uiolatam carmine: contra
Se fore patronum. neq; enim, quin talio crudis
Luderet apta modis, se misurum. ut uel iambi
Colla Lycambeï ad restim compellere fannis
Possent nostra malis. res pleno digna theatro.

O curas hominum, quis non exclamet, inanes?
O quanti sapere est, quanti sapientia constat
Nasutis: quanti sciolis censoria uirga?

Omnia cum norint aliorum apprehendere morsu
Dentato, & rhythmos clàm famososq; libellos
Postibus ad Lunam nostris de nocte silentem
Figere, & è plastro conuitia dira minari.
Non legum prohibēte metu, quod Apolline dignū est,
Vix quisquam ex albo hoc, cudad, uel pulpita cedit.
Prisca diu damnata fuit comœdia quondam,
Ob libertatem torquendi scommata quæuis,
Infamis uitiosiquis foret: inde notare
Permissum crimen, suppresso nomine, solum
In commune, quidem ut linerent sua fecibus ora,
Carmina ut ignoti canerent spectantia plausum,
Non stomachum aut bilem cuiusquam urencia eecam.
Cui non turba grauis pago est hæc nostra uel urbis?
Dum canit ad myrtum non condita carmina paci
Infecta, atq; altæ populorum inimica quieti?
Abstinet à uix nominibus, quin sacra prophanis
Concitet: hinc illæ lacrymæ, dum tangere certant
Hulcera cruda, quibus parcendum ante omnia par est.

Quinetiam (quod grande nefas) sacra ipsa Theatro
Exponunt, ubi sola iocis agitanda prophanis
Fabula. quæ mores formet uitamq; solutam.
Salsius hoc non paulo, cum trygodæmones inter
Pocula, consucta pro libertate uideri
Facundi studeant, indicta silentia sunt o
Indice porrecto, fit concio, qualis in æde ex

suggestu

Suggestu ad populum sacra consuevit haberi.
Conuiuæ aduertunt, casus laudantur amœni
Carminis, ipsa sedet facundo in gutture Pitho.
Obstrepat hic aliquis dicenti irrisor ab ouis
Ad mala usq; (ut sunt hominum diuersa palata)
Abrumpit filum rhetor causâmq; forenssem:
Aut miscet pugnas extemplo: & si rogitet quis
Sub tegmen pergat ceptum contexere, nulla
Inducas ratione. unguenti in lente ita multum est,
Garrulus ut mirum, quod non consumat biatu
Assiduo sanas odioso & carmine mentes.

SATYRA SEXTA.

Ecce iterum in satyras acuit mihi pectus amara
Bile tumens stomachoq;, acceptæ iniuria fraudis,
Læsa fides docto uiolataq; dextra Cratino,
Fas cóntra summi iusiurandumq; tonantis.
Et tu hæc luminibus pater optime despicias æquis
Horcies? qui tennes magno sine crimine labes
Et noxas punire soles, humanaq; quondam
Errata, unde aberat scelus, & mens unde malignas
Quid referam horrendo quàm tum periuria in iram
Fulmine succensus flammantem urente petebas,
Impietas faceret cum ferrea secula, cumq;

Rara inter fratres concordia frena tenerent:
Hospita iura quibus, neq; religiosa sedebant,
Audaces nimium terribas asteropetes.

Tum tua terribilis tum formidata potestas
Magna fuit, mentes tua cum inclementia prauas
Frenaret, nec eas sineret grassarier ultra.

Nunc quia in humanis facilis patientia rebus
Excitat audaces nimium, & tua lentior ira
Mortales, in utramq; aurem te agitare supinum
Otia conclamant. hinc fit cur sidera dextris
Affectent, magnóq; tuo cum numine pugnent,
Saturnum esse rati, qui fractus membra senecta
Deliret, non audiat aurem surdus utramq;.

Et mirum, quid calliditas non audiat ultero
Versuta in causis uersata forensibus, ut iam
Aequior haud paulo iudex corruptior adsit.

Scribantur tabulae, consignenturq; sigillis
Millenis, adsint testes, totidemq; tenellos
Subijciant digitos, qui scribunt acta, parati
Quemlibet ad uentum, atque horae cuiuslibet auram:

Exoritur rhetor fortis latus intrepidusq;
Et minime traulus, qui nigra in candida norit
Vertere, qui facta haec dicendo infecta probarit,
Et si dijs placitum est, laudant uocale disertis
Eloquium numeris, quod candida uertat in atrum.

Claudius ora rubens & uerrucosus henorches

Montani

Montani leges scribebat, & acta poëta.

Multiscius polyhistor, bellus homo atq; facetus:

Frangere ut heminas ædilis cœpit, & ultra

- Quam satis imperium nactus scuiret, ut esset

Omnibus inuisus: fasces seuasque secures

Sic exercebat. non fabula notior hac est.

• Indixit bellum rati, rescindere pacta,

• Fœdera iusta, fidem tabulas uiolare tenaci

Impressas ceræ, digitis quas iussus ararat

Ante suis. quare huic dentato carmine morsum

Influxit rursus diuino pectore uates

Bestia cornupeta, pasta & quæ sparsit harenam.

Ille hos uersiculos fanis fixisse deorum

Dicitur, atq; abiens totam cantasse per urbem.

His tabulis culos poteris crepidasq; ubi uisum est,

Tergere carbatinas, & perpurgare cloacas.

Aut naso has suspende tuo: sic compita circum

Et circum pagos altus gestere pheretro,

Vt diuûm simulachra solent, & sacra Cybelles.

Castâ fides patri diuûm dextra asidet, orbem

A Eterno cum quo conseruat fœdere totum.

Hæc fora, iudicia hæc, urbes & regna potentum

Consociat regum, & populorum continet arces.

Hæc regit imperia, & moderatur legibus æquis.

Sed tanta ingenij dominandi innata libido est,

Humanis, ut turbatis affectibus, equo

Attribuant plus, & uerum rectumq; relinquunt:
Exoptent quod abest ferme bonum & utile semper.
Et postquam id nacti sunt uoto animisq; potiti,
Excipit id presens fastidia: namq; palata
Delectat uariis cibis, & diuersa uoluptas.

Si mihi quis legum fontes producere sacros,
Bis senas tabulas, quas Græcia docta Quirino
Miserit, occipiat, duris fiducia neruis
Atq; fides bona dicetur sociare sub axe
Pectora sidereo mortalia, tecta domosq;.
Inter namq; bonos, & conuenit inter honestos
Aequè agier meliusq;: quid hoc? simulatio nonne
Et dolus hic, & calliditas excluditur & fraus?
Hac sine, quæ rata pacta forent: commercia quænam?
Contractus quis intire uolet? quis fœdera amico
Credere, si staret fiducia passæ fenestris?
Præstaret nemo: misceretur mare cælo.

Prædia quis uendat, uitium si supprimit, haud est
Vir bonus, haud sapiens, quod honesti à cardine cedat,
Et taciti uitij pœnam incurSATq; meretq;.
Ergo Centimalus, rectè arbitrante Catone
Claudius in fraudem cecidit, quod uenderet ædes,
Quas equare solo trabeatus iusserat augur.

Callida displicuit non abs re astutia priscis,
Quam sophus ingenio tantum & ratione secabit,
Ad uiuum. longè secus at ciuilia iura,

Multo aliter leges, in quibus uix cernitur umbra
Iusticiæ tenuis, uix effigiemq; tenemus,
E medio tollunt fraudem, & rudiores Minerua.
Vera fides quid sit, quid sit fiducia, tum quam
Hæc pateat late, pauci dinoscere possunt.
Hinc fit, cur uulgo corrupta licentia magnos
Cogat abire uiros transuersos sæpe, sacratas
Dum contra leges se nil peccasse fatentur,
Sub quarum clipeo ceu tuti Aiæcis ahenis
Deliteant: tamen hos delinquere turpiter ipse
Exclamaret Anaxagoras, & turba Sophorum.

Porro, qui citra tabulas ceramq; fidelem
Pacta fidemq; audent, sperato temerare deorum
Numine, non scriptis parcent, neq; testibus. & qui
Depositum audeat acceptum sine teste negare
Is præsentem etiam Pharium iurabit Ostrim.
Et tamen hoc genus absoluunt & liberum abire
Iura sinunt, ac præsertim si uertice nudo,
Poplitibusq; solo inflexis, ceruice precari
Obstipa apparent, delubra ad sacra deorum.

Non mihi Tarquiniuni laudes puto, dextra fidemq;
A quo lesa fuit pupillis sancta pusillis.
Non tu, qui inflatus buccas præferre camænis
Rhythmorum numeros castis assueueris olim.
Atq; hæc, si uisum est superis, uersutia turpis
Inter mortales cæcos prudentia fertur.

Sunt qui etiã exultant dominorum fallere dextras,
Atq; in parte putant Laudis famęq; perennis.
Lydius ut pastor, cui regni sceptrâ superbi
Candaulis pro cæde dedit regina mariti
Auso immane nefas domini incestare cubile.
Scilicet exleges sunt reges atq; tyranni,
Queis liceant, ea quę libeant, quos fœdera rara,
Contineant fastu tumidos, ubi splendida bilis
Urgeat, & tragicum semper quibus illud in ore est.
Si violanda fides, si ius equũq; tyranno,
Imperij id solum regniq; libidine fas est,
Cætera sed pietas erecta mente colenda est.
Euripidis uox dura, & castiganda flagello,
Qui quod in humanis scelus est capitale nefasq;
Donauit, stimulos seuis acuitq; tyrannis
Impius ad cædes, uastandãq; regna, cruentas.
Seruierit scenę licet, ac personę alienę.
Digna Perilleo uox quę reboaret in ære.

Longè erat æquior is populus, qui fœdera bello
Punica dissecuit. sidonia mœnia Byrsę
Aggressus æquare solo, ne perfida gentes
Terrarum, exemplo turpi dextrãmq; fidemq;
Castãmq; purãmq; deam temerare doceret.
Ad reges redeo, quos inter iura deorum
Rara tenent, nullusq; metus, non religio ulla.
Nulla fides regni socijs, ait Accius. an non

Thebarum campi maduere sanguine fratrum?
Germanum, quod pacta prior composta fefellit
Alter? nec regni solium concederet ultro?
Atq; rudimenta hæc eadem & cunabula muros
Romanos fratrum tetro aspersere cruore.
Rupta fides socerum à genero seuulsit, & ambos
Funesto inter se commisit Marte furentes.

Hoc superat scelus omne, quod turpis adultera tadas

Funestet, uel z elotypa atra aconita marito *omne*
Misceat, aut pretio, alterius uel mota cuculi. *scelus*
Concubitu, aut odio concepto agitata mariti. *superat*

Tyndaris AEGISTHI uesano impulsa furore
Atriden Troia reducem incautumq; securi
Excepit, quid non patrat uita libidinis estu
Fœmina? & in uenerem rabiens uessica furentis?
Et quinquaginta infecerunt nocte penates
Cæde maritali furijs stimulantibus una
Belides: hinc iustas pertusa ad dolia pœnas
Persoluunt, dextræq; datæ irrita fœdera pendunt.

Temporibus nostris ualeant procul ista remota.

Perfidie nusquam desunt exempla, profana
Nomina si spectes, & relligiosa, quid usquam
Repperias fidum? quin si te à Gadibus, usque ad
AETHIOPUM terras uertas, carbone notabis
Immensam scelerum messem fideiq; sinistra.
Pro dulci sponde, presto est tibi noxa, sodali:

Te præbeto uadem, quid tum? uadimonia Balbus
Deseret, & linquet uadis in ceruice securim.
Nunc quis erit Pylades? mihi quem monstrabis Orestē?
Sponte sua Siculi aut qui dira metalla tyranni,
Pro capite adsciti non detrectabit amici?
AEMONIUMUE duce[m] præstantem iura sodali?
QUISUE Menœtiadeu, fortem qui pectore & armis
Hectora Sigæis reuocarit in æquora campis?

Illâ fides priscis adeo celebrata poëtis
Et cantata bonis scriptoribus historiarum
Desertis terris cœlestia regna petiuit.
Ergo pacta fide, simul & promissa tenaci
Sunt seruanda. mala omnia sint sine fraude dolôq;
Nec ui facta, atqui, si quod promissit ob aurum
Vir sapiens, prædamq; nimis uenetur auare,
Turpe foret, uel si graue sit uel inutile, dextram
Cui dederis, ueluti quo se iugulauerit, ensẽ
Promissum tradas non præmeditatus amico,
Pulcrum est hic uiolare fidem. aut si qua impia prudēs
Iuraris, furtum, aut cædem, fallenda fides est.
Fulmine castigant commissa piacula diuûm
Numina, & omne nefas, furiarum agitântq; flagellis.

Credita Crispino est non parua pecunia, puri
Scilicet argenti, bis mille auriq; talenta.
Depositi repetit foetenti Lentulus ore,
Inferat ut patriæ bellum, reddetne talenta

Credidit

*Credita Crispinus! non. nam auferet ipse nocenda
Materiam patrie, quantum datur. ergo ita sunt
Turpia, temporibus cōmutata utilitate,
Rebus honesta suis eadem, & laudanda proinde.*

*Sunt & in aduersis, quos seu pericla procellis
Ventosos urgent dextram, quos iusq; cerebro
Iurandum insanos uiolare: hos & tamen æquus
Absoluit prætor barbatulus & grauis hasta.
Regulus ad cædem exquisitaq; fata reuerti
Maluit intrepidus Pœnos & fortis ad hostem
Actutum Tyrium, fidei quàm ut iura senator
Sacra profanaret salua periurus in urbe.
Vidit enim, imperij quid rebus inutile magni,
Quidq; sibi, famæq; decus spectauit honestum.*

*Vtile natura expetimus, quotquot sumus: omnes
Hunc petimúsq; scopum, huc collimamusq; sagittas.
Vtile repperias in solo, quod sit honestum.*

*Quorundam in uitium at cadimus cōmune sophorū,
Qui diuos fulcire pedes ex uellere lanæ
Rentur, & irasci nunquàm, neq; crimina iustis
Supplicijs punire, sed ut Marpesia cælis
Saxa sedere suis, neq; despectare, iacentes
Nectare perfusos totos à uertice, terras.
Ira licet diuūm procedat lenta furorq;
Tardior, at pœna multo grauiore fatigant
Omne nefas, Rhadamanteam mittuntq; sub urnam.*

Despicit

Despicit ex alto diuina potentia cælo,
Supplicia intentans, qui fœdera sancta fidemq;
Sublimem pinnis aufst uiolare decoris.
Ergo hanc audaces, moneo colitote Gigantes

SATYRA SEPTIMA.

Quin Pelustaci fugiamus ad ostia Nili,
Aut matutini carpunt ubi uellera Seres,
Musarum studijs & Appollinis arce relicta:
Nam quid agas demens, tenuis si gratia nullo.
Cum fructu, Herculeo ingratis sudore peribit:
Ipsam humeris pubem portes licet, otia dentur
Nulla uel à magnis mugitibus, atq; diurnis
Ad rauim clamoribus, ut tu Euristhea durum
Commoueas: pulsa digito, uel sæuius æquo
Voce tona, uel subde minas, ni reddere bardus
Curet pensa puer, dira infortunia tristi
Et ferulam, scytalenq; acrem uentura, rudentem
A lasso boue protinus ad migratur asellum.

Multis hoc uitium est patribus subúsq; Batauis
Innatum, qui infœlices demittere sudant
In campum ad cursus, asinos ceruite rebelles,
Frena recusantes, nec qui plus uerbera curent,
Imperiúm ue gubernantis, quàm si lapidem quis
Aut undam feriat nequit quàm cor malè sanus:
Cum prius excussum ingenium bene oporteat, utrum

Quid

Quid saliat puero Arcadico sub pectore laeuo, an
Musarum studijs sit inutile. nemo Minerua
Inuita quidquàm tentet foeliciter: ut si
Indocilem ad saltum cupias formare camelum,
Stipitem & humanas doceas disperdere uoces,
Dicant te insanire homines, dignum & biberes qui
Elleborum Anticyris, & purgarere meraco.
Fingitur è buxo non rectè qualibet Hermes.

Admoueas studijs tales, cedat labor omnis
Improbis his solis tuus, & calcaria subde.
Quod datur, ut cramben recoquas subin acer eandem.
Efficias nihilo plus, quàm si incudibus excors
Verba inculcaris brutis: tibi nonne minerual
Ter geminum iusta ratione exoluere tales
Deberent? ac præterea persoluere grates?
Hac malè cum reputent fatuorum corda parentum,
Quo genio, quibus aut furijs agitantur, ut ausint
Soluere commoniti tibi respondere, bonarum
Ecquid perdidicit Musarum? nonne tot annos
Sub ferula fuit ecce tua? & triuisse probaris
Æsopum? quàm merce domum contendit onustus?
Discere nil ualuit fungus, præstare laborem
Possum equidè, ingeniũ ad nutum impartire negatũ est.
Littus ara, & sulcos infindito uomere, idemq;
Verte iterũq; iterũq;, & inanem haurito laborem,
Sudanti merces, quãuis sterile est solum opusq;.

Debetur:

Debetur: neq; enim ora boni, uel aratra caballo
Constringas, neruis sudanti & robore toto,
Quamuis fortis equus conatum lusit inanem.

Trad: cui ingenium fœlix, studiūq; coacti
Haud quaquam, ingeniumq; tenax, ceræue lutœue
Ad simile, ut capiat quancunq; impreberis artem.
Principio nullus desit labor, inde disertum
Vel Cicerone magis scitus præceptor ad unguem
Formabit, mollis iuuet ut natura docentem.
Ergo superuacuas remoue Malchine querelas,
Nescis quid ualeat natura, & quantula præbent
Momentum præcepta. etenim cum prænitet omni
Illa arti, ut quæ sit uita domina atq; magistra,
Duxq; adeo, contra naturam talia nasci
Ingenia obscurum nulli est, quæ corde stupenti
Aeduntur, ueluti brutorum monstra animantum
Prædigiosa. an non solo hoc, quod mente capaci
Gignimur, à brutis distamus? mente capaci
Quæ careant. quidnam ergo sibi tua murmura poscunt,
Omnibus in triuijs & notas sparsa per urbes?
Psittacus auditas discit depromere uoces
Humanas rabie uentris latrantis adactus.
Mane salutatum dominam assilit, impiger ultro
Exposcit potum clarè, pultemq; cibumq;
Quod docuit uenter, uoxq; inculcauit herilis
Pectore seponit, retinetq; fideliter alto.

Χαίρε cauum prædura fames crocitare coegit
Coruorum gentem, docuit picamq; loquacem
Certa uoce salutare, atq; imitarier ora
Natura renegata, homini sed propria soli.
Vrsus & ad cantus citharæ, fortisq; caballus
Bello natus in extremas insurgere plantas
Suescit, & ad numeros choreas ductare tubarum.
Deniq; quantúmuis stupeat pecus, & malè pectus
Palpitet, ad quæuis singas imitanda fidelis,
Mansuescétq; usu, docile & tractabile fiet.
Montano gnatum formandum Becceselenus
Saturni podex, uacuum capit absq; cerebro
Tradiderat: binos simul alpha & beta per annos
Insenuisset, ut ad stiuam multo aptior, atq; ad
Delicias Musarum esset Cephphus Larus, anno
Vt demum decimo uix uerba sonare Latina
Verba Tarentinis cœpit rudibúsq; Sicanis,
Damnabat studium doctis Becceselenus,
Non stupidi uitium ingenij reputans, in harænam
Extemplo longè in peiorem abduxit asellum
Cumanum, bipedem fungúmq; aurémq; Batuanum,
Blennus homo uinum eructans noctèsq; dièsq;.
Hæc sunt quæ pensant pro sedulitate parentes
Præmia lymphati, & crassa caligine cæci.

Praxilles zeno Pupillum audiuerat olim
Orbilium, dederátq; operam non procrsus inanem

Plagioso, bonus ingenio, bonus indole, donec
Imperio illius rigido pareret, ut autem
Post simul effectus plenis maturior annis
Sacrificus, cepitq; simul consuescere Gallis
Insulsis, tantum sapientibus omnibus horis,
Quantum beta, meis quæ nascitur insipida hirtis.
Qui caperent, aut quanta Bazas, quanta aut Terebinthus
Hic, de quo dixi, Praxilles simius exlex
Continuare dies totos occæpit & horas
Potando ualidus nocturnas: ludere talis
Strennuus, & mores cynicus præstare caninos:
In cineres patriosq; focos (spectacula puellis)
Meiere putidulus, malè clementia stercora gypsum
Ducere parietibus, digitis appinsere cuius
Auriculas bucca diducta, & iurgia seuis
Dira ciere modis, pugnas, & prælia cruda.
Tum spirare cauis mendacia follibus audax
(Turpe id sacrificio) capitalia spargere uanus
Crimina in Orbilium sine fronte & pectore scurra.
Per iugulum reuocare eadem prostratus humi sus.
Nullum inerat dentale homini: ergo urgere rapinis
Audebat præceptorem, atq; inceßere furtis.
Mens praua atq; animus faciesq; cadaueris instar
Esset ut ex imis si excitus adusq; sepulchris,
Pallida de formi macie rarisq; capillis.
Quinetiã charos exclusus sæpe parentes

Infestare

Infestare, nec irati trepidare tonantis
Fulmina, qui mulctat diris immania pœnis,
Impia iugeribus Tityi pendenda, rotisq;
Ixionis. num par crimen leue credere quenquam,
Damna dedisse illi, uitam ex quo acceperis: & cui
Quod sapias referas acceptum: dum superat lux:
Grande nefas, dignum corio bouis & maris alto:

Maxmini Caligæ piscis magniq; maliq;
Nulliusq; nepos AEGIPTIA clemmatis, annos
Vt quinos studijs operam nauasset inanem,
(A teneris, pupis, cultu mage quàm Musarum
Gaudebat uiuis) nunquàm bene pensa Cratino
Reddiderat: simulac tandem dulcedine captus
Pieridum, de se meliorem ostenderet ipsi
Spem præceptoris, studijs qui semper iniquus
Maxminus fuerat totus cutis arida & ossa
Atq; strigosus equus, Mycones caput, ilicet ipsum
(Turpe) per inuidiam, testantem magna nepotem
Numina submouit studijs, ratus esse Cratini
A se patratum, quod cordi animoq; doleret,
Cum tantum messi decederet: haud reputabat
In caput authoris prauè consulta relabi.
Nonne corymbifero uulgo exagitamur iacho,
Quod propter uilem, præter mala præmia, nummũ
Hostiles inimicitias & triste duellum
Suscipimus: quare perit omnis temporis acti

D

Gratia.

Gratia! quid mirum? stulti insanimus, honesti
Et turpis ratio nulla, aut discrimina constant.
Ecce stipem exiguam poscit nummumq; Palamon
E more, & patria pro consuetudine de me
Ponendam: exclamo ualeat mendicus a gaso
Cui nuper drachmam rescripsi, grande minerual.
Et si erro, uitiusq; meis sub palpor, at ipse
Sum mihi Suffenus, solus uideor sapere & mi
Nasutus, tantum nolo numerare trimestri
Pro mercede tibi, quantum uox unius horæ
Momenti faciat spatium mea. ita hæc licet in re
Et recti ratio menti & natura repugnet
Iudicio nostro: prudensq; sciensq; laboro
Affectus diuersa sequi tamen: euge poëta.

Turpiter hic fateor me noxam admittere, fines
Naturæ egredier, cum peccet filius in me
Aut præceptorem, tum impingi uerbera nolo.
Nec tamen admitto medicum Podalirion. ecce
Inflixit nostro uerber plagasq; Palamon
Plagosus Baso, cui ceu canis. Appula linguam
Exertam sitiens à tergo obiecerat: ergo
Non una dignus cruce erat mens. attamen hic plus
Me rapuit storge præpostera, quam rationis
Regula, nam stultis indulsi affectibus, odi
Doctorem, exprobrans humilem sortemq; malignam:
Emoni studiis gnatum. quid multa? rudenti

Affixi

Affixi & scalmis, proretam aliquando parenti.

O utinam Aleidæ læta mihi seria fronte

Argenti, & medico creperet grauis urceus horto,

Canicièsq; simul capiti mentoq; senili

Floreret, curanda forent mihi limina ne quid

Craſorum, flocciq; adeo pendenda canina

Litera, nominibus medio ſpectanda teatro

Plebs ingrata ſuo ſtareſ depiſta colore.

Ecquod Cauſaſij Heniochi probrum? ecquod Amyclis

Dedecus in tacitis parè mendicabula quàm quod, *Cacum*

Vt benè formariſ gnatos, opprobria mille

Lædorias totidem referant: ut Pumilus olim

Therſites fecit: cuius duo pignora poſtquam

Imbuerat ceſeber nulla mercede Palemon,

In formatorem plenis conuitia cœpit

Follibus in triuijs ſpirare ingentia monſtrum,

Fur idem, & , urti celator, pectus & altum

Deformis gibbo dorſum porcellus Acarnan:

Quem Xantippa ſubin contunx reptare *Cacum cen*

Infamem furto pedibus conſueuit, & atra

Contuſum pugnis duris includere corte.

Deterius non paulo eſt ac deformius illud,

Omnes cum cupiant neſſe, atqui ſibi iam ſtudicrum

Emenſi curſus cedunt, ludumq; relinquunt,

Vt canis è Nilo, poti fugiuntq;, ſalute

Indicta, extremum pretium diſſoluerè nolunt

Pleriq; aut egrè, quèis sancta peritia legum
Terrorè inquit, impellitue notè metus aut quos:
Cum tria causidicus pro charo ferret amico
Verba foro uixdum gratis, nisi splendeat aurum.
Prolatum è Loculis præsens, quantum bonus anno
Formator toto non demetit in triuiali

Quantumuis fame rugiat os & uenter, arana.

Vt taceam, quod non secum fastidia proni

Expendant, eadem ut iugulet repetita docentes

Brassica, non curas, nec oleta, grauesq; legenti

Pedores, olido quibus inficiuntur ouili.

Dic sodes, Macco crepidam si sutor iniquo

Venderet, aut mercem uenalem quamlibet ære,

Et fugeret Maccus nondum pretio resolutio

Impostor, dignus quo supplicio foret: inquis

Ius & iudicium sunt: furti reus, atq;

Arguitur fraudis præuæ. mercede docentem.

At qui defraudet, minus est fur, quàm ille celebris?

Quid mihi respondes? non arbitror: amplius immo

Hoc, quo Palladiæ Persarum Arabūq; talenta

Exuperant merces, animi quo corpora claræ

Nobilitate sua uincunt mortalia dotes.

Ergo lege pari multandos iure fateris.

Est hominū fatuū quoddā genus, hoc mage qui sunt

Et satyra digni, & morsu dentalis, eò quod

Iudicij sani filo normaq; carentes

2
Sectentur suasus aliorum, & splendida uerba:
Qui extenuant præceptoris nomenq; decusq;
Et famam & plausus uiolant, mendacia mille
Mille artes commentando uehemente parentes
Impete eò inducunt blittos, ne chara relinquunt
Pignora doctõri, spirat noua dogmata: carne
Porcina, atq; atris uescuntur panibus: idem
Non donat puero uictori crustula: porro
Luditur hic cræbro: nihil illic discitur: isthic
Pusto membra tener tabulatis podice nudo
Sessitat infœlix, aut non deducit in altos
Præceptor montes pubem, ne calceus, aut ne
Rumpantur tunica præsens cauturus ocellis.
Hoc uescum, hoc dulce est nimium: sapit hic olus omne
Allia serpillõ & cepis graue olentia multis.
Creditur in numerum, à blætis crassisq; Batauis.
Qui nihil expendunt sincerus amicus an hostis
Detulit hæc, uerum is magnum quia nome: in urbe
Obtinet, è quercu, aut antro ceu dicta Sibyllæ
Creduntur, quod delator sit uertice raso,
Et capite obstipo numen terrestre popullo.

Mallardum ad cœnam prædulces inter amicos
Linguacem immodicè ac mordacem, at cætera surdum,
Exceptit rhetor Fuscus. Stimulatq; meracaum
Sensit in ima læui præcordia serpere lapsu,
Elinguis nuper cynicus carbone disertus

Cuncta notare atro nullo discrimine coepit.
Illius in crepidas, huius caput haud bene rasum,
Inq; togam nimium lauta ferrugine pexam.
In summa, ad mensas promisit multa secundas
Se fore pergratum Fusco, neq; munus amici
Passurum frustra positum in se. ergo ille ubi iam mox
Rettulit in patriam uestigia, seuus amicum
Et bene demeritum de se traduxit ubiq;
Immemor hospitij, iuris, mensq; Iouisq;
Perpulit è crassa permultos plebe iuuentam
Exemplò ad patrios praeceps reuocare penates.

Sed tamen ut Zeno Praxilles, Becceselenus,
Mallardus caueant, & turba ingrata parentum,
Ne diras quondam diuinæ inscitia legis
Incutiat poenas ipsi: Rhadamanthus ahenis
Castigat loris ingrata, & uerbere seuo
Insonat Alecto, ac putei conduntur in imo
Sub folio Ditis, barathriq; uoragine cæci.
Terra parens nullum magis execrabile monstrum
Ingrato, non Centauros, Scyllasue triformes
Produxit, quem dii, manesq; odere profundi
Typhonæ peius tristiq; odere Megera.

SATYRA OCTAVA.

EXprimat in tabula ridentem pictor Appelles
Cyprin, & exurgat sutor tellure parente,

Aut satus anguinis portentum dentibus, is qui
Prædulcem illius gaudet reprehendere cestum,
Nonne Canobicus hunc dicas disperdat Osiris?
Et iubeas ultra crepidam decoctâq; terga
Non sapere & formas: aut restim carpere tristem?
Intolerabilius nihil est, si sus malus aut bos
Parrastus uirgam censoris uindictæ, atque
Audeat emeritis præfigere uatibus atrum
Carbonem, sine nari acri, sine pectore falso,
Nil non conuellens, nemo faciat satis & cui.

Est hominum quoddam genus insanabile succo
Ellebori, cæca carpenti peste laborans
Vrendiq; notas demente libidine scriptis
Authorum, iecur insanum queis pruriat, & quos
Laudati studij nimis inflat opinio de se,
Audaces meditari aliquid fœliciter haud sat:
Hos decus ad famæ cum subdat calcas inanis
Gloria, cura subit nomen durable pudendis
Artibus una parare: uelut delubra Dianæ
Qui magnæ audebat Vulcano excindere, summo
Inuito Ioue contempta Nemest furisq;.

Scribit hic en satyram mordacem liber aceto,
Nec parcat cuiquàm, mutato nomine, ut est lex.
Est aliquis uitii malè conscius, ut puta adulter,
Fur malus, aut mediam grassator nocte per urbem
Lusco, aut indulget, qui clarum ad mane falerno.

Stringat in hunc calamum mutato nomine uates:
Ringitur, exclamat, ius iudiciúmque minatur,
Atque canina sonat nusquam non litera nare.
Impetitur scuis inter conuiuia sannis:
Versusque emanctis censentur naribus equa
Expensi in trutina. in summa damnatur obesis
Dentatæ chartæ, etsi cædro & Apolline dignæ.
At Messalinæ nunquam satiata libido
Mittatur solum, Mida sit bonus atque seuerus,
Aequatur cælo uates, ipsumque poema.
Cæsare iudice abit musus, pretiumque meretur.
At simul attigeris, quale est cunque hulus, aceto
Perfusum, ex templo terræ & maria omnia cælo.
Misentur, clamatur iò, mortemque minantur.
Surgit Aristarchus mense inter pocula plene,
Qui reliquis multo sapiat plus, iste salacis
Incipit in medio uersus monstrare medullam.
Multa bonus fluit hic, uerum lutulentus & asper
Cætera: sed ueteris quid spirat pagina quercus?
Concinnus nullo currit splendore, rotundus
Non numerum est fluxus, nulla aut grauitate decorus:
Carmina clauduntur manca atque elumbia: tersus
Sermo parum est, tenero & malè dictio grata palato.
Et laudatur ab insulsis Cato tertius, atque
Octauus sapientum, quod de pectore denso
Deprompsit paradoxi aliquid magnique bonique.

Excute quaeso, quid hoc nisi fumum laudis inanem
Venari Suffenum, & cornua sumere stultè?

Sunt, quibus haud tenuis sua laus datur, et decus ingēs
Lucet in historia, quibus (haud ut uatibus est ius)

E quercu & folijs referuntur cuncta Sibyllæ.

Cantharus exoritur subito cum germine uili

Aetneus, qui se lapsus tamen æthere ab alto

Percupide studet audire, & sese sapere unum.

(Ne longus sim ubi nil sit opus) cui ianthina uestis

Lucet circum humeros, & lato coccina clauo.

Historiam sine mente legit, notat ista parum ceu

Erecta conscripta fide, ecquid ai sinego uera

Esse ea, quæ hac de me, tu prodis parte, ego rebus

Inter at ipse fui, spectavi lumine coram,

Plurima: uerum isthæc falso à me dicta notasti:

Ingenij neruos, & uires pectoris acreis

Facundi ostentare uolens mendacia spiras.

Falleris: hac omnes scriptores historiarum

Pensantur trutina, queis iusta & tuta facultas

Pro parte amplificare, atq; extenuare uirili est.

Cur igitur uanè insectaris imagine claros

Maiorum illustresq; uiros? narratio tantum est

Scribere res gestas, non insectatio. laus est

Magna tibi, bene si quid geßeris & decus amplum

Contrà, in dedecore est. quantumuis uanus in hac re est,

Attamen Aetneus plaudit sibi Cantharus, ignem

Cum calidum atq; faces subdat parasitus obustas.

Multo suauius hoc, uisu & maiore uehendum,
Grande sopnos quoties ebullit pectore Momus,
Momus apud superos notus probè & infera Ditis
Concaus, bucca cui scabie atq; tumentibus udis
Verrucis horret deformis, obustaq; naso
Nodoso, nulli qui se putet esse secundum,
Ardelio magnus. quid enim? nasutus henorches
Cum legit editum opus rarum, quod olere lucernam
Posit Aristophanis, puteumq; oleumq; Cleantis,
Se componit (ut est, & uult audire libenter
Perflus alter, homo bellus, gurgèsq; meraci.)
Ut nomen præster: uel re, quod dicitur, insit
Schemata in antithesi suspendere, carmina sensum
In quem torqueri possent, quæ allusio leuam
In partem rapiet, studiosè expendit ad unguem.
Præterit hunc uersus uix è tot millibus unius,
Rite decussatum quin margine sentiat unguem
Pollicis, aut sauo pereat crudele ueruto.
Quid Momus censor? nisi quod cornicula plumis
Vestierit sese, quanta est, à calcibus imis,
Multarum uolucrum, capitis uel adusq; supremum.
Non sapit hoc sanum: re ipsa discedere parteis
Arguit in leuas: secus & uariantia prodit.
Quidam igitur faciamen irrabimus ordine eodem,
Atq; illis eadem: quos uel sectaris, & ante

Molto eadē cecinere, operam sterilem, atq; laborem ut
Ridiculum sumas? quid? si quid uerius, atq;
splendidius cudas: interstinctumq; figuris?
(Proposita in medio est sua cuiq; gloria palma) *ringz 19*
Ergone Cirrhæa tu de fraudabere lauro?

Atq; adeo non est, qui scriptor tractat eandem
Materiam, uariet quin ulla in parte uel addat,
Aut aliquid demat, quæ cunctis iusta facultas.

Quod Patris incidit Pentheus uinet: Lyci,
Dicitur Eumenidum stimulis agitatus & æstro
Vertisse in sese uiolati numinis iram.

Is quas non furias, quas non is Erinyes in se
Aduocet, eloquium, & princeps facundia Tulli
Cui putet sordetq; in eo ingeniosus haberi &
Carpendo studeat: quod dictio pura boatum
In tragicum nusquam asurgat, spirètq; Sophoclem:

Est cui ridiculus nimis est orator, & alter
Plus grauitatis in hoc, aut plus desiderat artis.
Nec suus Andino Baius, neq; Mæuius usquam
Vergilio, rabidumq; canum turba emula uati
Defuit, ut magno non mastix acris Homero
Zoilus, idem aspro qui exercuit ore platonem.
Et Phœbo diuinus inest furor atq; flagellum.
Zoilus effrenem ob linguam sublimis in alto
Persoluit pœnæ scopulo dentemq; petulcum,
Rhetoricus canis, ut quondam de rape Prometheus,

Heu male fœlici suspensus ab arbore cessit.
Ledere cum cuperet, nulla ratione ualebat,
Ridiculus, iuxtà & fame uerbero perditus, annos
Cum plus mille suo monumento aluisset Homerus,
Rhetoras innumeros, multo excellentior illo
(Ipse ferebat uti) uentrem saturare ne quibat.

Arte sua ipse suum, uel fortiter esurientem,

Tale hominũ hoc genus est, de quo loquor, abdita cũ sit
Musca, delectat nullum, stimulatq; canorum
Cygneũq; melos tentent modularier, aha
Rancidulum strident balbo de pectore carmen.
Indice proiecto monstrantur in urbibus, οὐτοί
ἔσσι' ἔκείνοι, qui cornicum lumina figunt.

Porro in præceptis per magna licentia uulgo est,
In primis Momo, qui, quanto ego doctius ista, &
Scripsissem melius: sáperdas ista, ait, aspras
Et scombrós poscunt, thus intortósq; cuculos:
Maximè ubi ambusta spirat de nare falernum
Emuncta, inuersoq; crepant in pollice masti.

Mittatur Momus, pubem qui formet ad unguem
Vnus, & instituat doctas Helicone sorores.
Hunc tolerat nemo, cui in totum abolere poëma
Mens stat Mantoum facundáq; pectora Liui:
Quod conatum aliquando ferunt patrare Neronem.
Quare id ne fieret, liquere cubilia diræ
Inferæ, & ultrices umbræ sumpsere cruenta

Suppli-

Supplicia, immissa à Phœbo castâq; Minerua,
Destolido ac sternace Mida, qui clara boatu
Terribili infrendens totum conterruit orbem.
Tempora nostra, quibus permagna licentia bardis
Hemionis, humileis multos, ut Becceselenos
Nouere insulfos, crassis qui affectibus ausi
Indulgere suis, aliorum albore lapillos
Conspicuos atro damnant carbone, perinde
Ac si ab ijs totus penderet naufragus orbis.
Dic mihi iudicium emunctum, ecquod Becceselene
Iudicium de me nostrisq; laboribus? ecquod?
Ille uehit: contra hic infesto exhibilat ore.

At mihi dic, tuus est quis amabo calculus? audi,
Vnus amicorum es, quid dissimulare necesse est?
O utinam magno in numerum exemplaria possem
Omnia presenti & mercarier ære, foret mi
Consilium dare Mulcibero, & delere camino.
Quid meruere mali non noxia pignora? si quid
Peccatum est; quin tu ius iudiciumq; libellis
Intentas? fateor uerum, haud intelligo: quare
Cum tria cola mihi uix sint perlecta, magistris
Credimus hirsutis frontem intonsisq; capillos,
Qui conuiuarum cum multo ad pocula plausu
Perfusi nuper sic narrauere Lyæo.
Tu mihi dic sodes, si quis reus actus, in imum
Iudice te missus barathrum descendat, & idem

Indicta

Indicta causa praeceptis agetur in altum
Damnatas capitis, testatus numen Olympi
Infelix tignum: uel si sis arbiter, inter
Actorem atq; reum, dirimas quo iurgia, si non
Cognita causa tibi prorsus foret, atq; secures
Controuersa, mihi dic obsecro, quis fatuus te,
Iudiciumq; hestamq; tuam dignam aere Perilli
Aut testis ferret? leuius peccarier hac re
Censendum: imò etiam grauius, quod numine diuūm
Lebetridum, irrepant propiora pericula, laso.
Ad summum sapiens praestantem hunc iudicat, equa
Mente uirum, per se, & qui citra rite magistrum
Perspiciat causas rerum, finēsque bonorum.
Proximus inde Loco est ponendus iure secundo,
Qui nihil inueniat per se, sed recta monenti.
Pareat: ast qui nec sapiat, neq; praebet aures,
Rebus in humanis, is prorsus inutilis est uir.
Contra instultitia est: minus is nam stultus habetur,
Cui nihil in mentem ueniat, quàm qui approbat ipsum,
Quod stulte alterius cadit in praecordia dictum,
Vel factum, & bucca fatuè assentitur hiulca.
At qui multa suo pluteum redolentia casum
Ingenio cudit, summa est ponendus in arce.
Proximu huic ille est, qui rerum haud lector iniquus
Scripta pharetratum trutinat spirantia pbaeum
Iudicio exacto. uerum huic quid feceris: unguis

Qui

Qui neq; subrodat prædensa mente secretos,
Nec uult iudicio alterius parere salubri?
Adde, nec auctorum dignatur non modo factus
Inspicere, insipidus beta facua mage, uerum
De nondum uisis audet proferre lapillos
Immites, & cappa atrum demittere in urnam.

Certamen rarum est, pariter laudabile Musis,
Quod nulli inuideat, sed calcar subdat honestos
Virtutum ad numeros, laudumq; arrecta cupido.
Quod si quis studiis demat uesanus honestis,
Otia corrumpent sanas & inertia mentes.
Hinc nihil inuidiæ, nulla obreectatio fame, aut
Liuor Cerbereis non nuper obortus ab undis,
Sed bene desudat summo super addere nisu
Inuentis aliorum aliquid, quod publicitus sit
Vtile, quod laudem secum trahat usq; perennem.
Hoc primam extimulat post alpha & beta iuuentam,
Urget & ad palmam facundos rhetoras acreis
Crudo in Marte uiros uirtutum ad præmia lauta
Suscit at: in summa, sine quo intepet emula uirtus.

Hoc ego me memini primæuo flore iuente
Guinteriū, multosq; alios superare sodales.
Huius iisdem rursus uictum me, & porrigere herbam.

Ne faciam longum, & redeat stylus, excidit unde,
Temporibus nostris his cum cariota uetustas
Ingenis cedat, nullo contra optima saclo

Sæuijt inuidia & maior, plurèsq; Theones:
Inuidia, ignis uti, non ima, sed ardua semper,
Atq; Iouis petit alta palatia. pignora Terræ
Hanc nunquam metuunt, cur uita quietior est: &
Mollior, ut degant Milesta tempora fame
Irrita. seruile est, obiectam quamlibet offam, ac
Quodlibet os cynicis immittere dentibus, ut sic
Prostituant frontem, recto discrimine honesti
Et turpis posito. qui opprobria latrat amara, est
Dignus, qui timeat barathrum, puteálq; Lybonis.
sic Cynofargos eat, quantumuis nobilis ille
Esse uolet, Terræue satus, fraterq; Gigantum,
Atq; is, qui in claros authorum ludere gestit
Elucubratos tum cura tum arte labores,
Patribus à populo meruit lapidariæ ouis.

F I N I S.

LAMBERTI HOR- TENSII EPITHALA.

miorum Libellus.

CUm deus æterno sociaret fœdere cuncta
Axæ sub æthereo, quæ sunt animantia, lege
Perpetua iussit diffundere semina, terras
Complerent uacuas cœlùmq; lacúsq; profundos,
Tunc hominem extræmum diuino semine ab atra
Finxit humo, iussitq; in humum post fata redire.
Quæ fecit bonus ut uidit bona cuncta Prometheus,
Vnum displicuit, sine coniuge uiuere solum.
Efficiamus, ait, similem sociamq; iugalem,
Ut sobolem longum fœcunda prole propaget.
Hactenus æterna id seruarunt lege per orbem,
Hoc proauis nostrisq; atauis nostrisq; parentes.
Omnes comuni hoc naturæ fœdere nasci
Omnipotens iussit, neq; rerum hic uertitur Ordo.
Ecce diu nucibus lusiisti sponse relictis,
Ducta est sponsa domum soboli puerisq; creandis,
Tu quoq; nunc operam dabis ut stirps pulchra supersit,
Quæ genus innumeros uesrum propaget in annos.
Dei opæ tibi parta est formosa, neq; ista
Nata Gigantæo de semine, blanda iuuentæ

B

Flore

Flore uirens, prudens, proba, tum spectata pudore.
Ore uerecundo Pandoram, in quam sua dona
Numina certatim pulcherrima magna tulere.
Huc accedit item dos ampla, pecunia grandis,
Quæ bona summa putant homines sortemq; beatam:
Corripies mediam non tantum hanc corpore, toto
Pectore quinetiam, nam animi pars dimidium ipsa est.
Osibus ista meis sublata est foemina dixit
Primus homo, & nostra caro sumpta ex carne, uirago
Vnde uocata fuit. hanc nullus amicus, amorq;
Nullius, affinis nullus, certamina nulla
Segreget abs te unquam, nisi mors, quæ linea uitæ est.
Hanc propter relinquet homo matremq; patremq;
Coniugi adherescet: sic est deus ore loquutus.
Ipsa dolore tibi producit pignora partu.
At tu sudabis tu scindes uomere terram,
Semina tu mandabis humo, tu occabis, & idem
Mox lætas segetes proscindes falce colonus.
Hæc est, quam scriptura canit crux dura cubili
Coniugioq; thoroq; sacro tædæq; iugali.
Tu quoq; ut in pectus, surgas. fac sponse paternum
Vtq; renata in te patris sapientia crescat.
Vt quondam magnumq; uirum respub. cernat.
Nomina maiorum quod si obscuraueris, illud
Et decus & laus est & gloria summa parentum.
Sit præcor hic fœlix faustusq; bonusq; hymeneus,

Sit sine

Sit sine lite thorus, multos duretq; per annos;
Diuite prole beet rerum dator atq; bonorum.

I I.

Quod legis huc missum carmē tibi spōse, hymenæū
Gratatur, thalamis omina fertq; tuis.
Hoc magnum est, pariterq; tibi exoptabile, faustis
Auspiciis coeant fœdera coniugii.
Scilicet hoc vitæ prudens genus eligis, æuo,
Vitas, quæ in uiridi ferre iuuenta solet.
Deligit hic sacrum lauta otia, pinguia captans
Fercula, prætextu religionis homo.
Et præfert se alijs, ut equis qui præuolat albis
Omne hominum in terris celsus honore genus.
Rursum alij cristas tollunt de celibe uita,
Ut qui præ cunctis præmia magna ferant.
Si reputes contra authorem tempusq; locumq;
Tæda ubi, connubij sit quoq; iuncta fides.
Ilicet inuenies postquam deus omnia uerbo
Condidit, uxorem concopulasse uirō.
Non bona res solum esse hominem, deus optimus inquit
Suprà infráq; polum cum bona cuncta forent.
Ergo relinquet homo fratres matremq; patremq;
Seruet ut uxori religionem fidem,
Quam nisi pallida mors, non ulla pericula rumpent.
Quare quo uiuas suauiter atq; piè.

Hec tu cum sponsa præcepta salubria condas
Pectoribus, uotis utile credo fore id.
Idem animus, mens una siet, sententia concors,
Quod cupit hic toto pectore & alter amet.
Si leuis aspiret rixæ commota procella
Maturè hanc blandus sedet ab ore sonus.
Sed nihil æque animos iungit, iunctósq; reuincit,
Ac cræbi amplexus, oscula cræbra uelut.
Et firmat seruátq; thorum si paruus in aula
Luserit intra annum, qui ferat ore patrem.
Quid tibi fœlici poterat natura dedisse
Præterquam dederit, si modo nosse uelis.
AEgregiam forma sponsam roburq; uirile,
Diuitias & opes, integra membra simul.
Et genus, & dulces inter quos uiuis amicos,
Nunc iuuenem uxorem persimilemq; deæ.
AEtatis flore in uiridi, tum corpore toto
Præstantem, fœlix, si tua pensa uides.
Hactenus æquales inter luisse sat esto.
Deinceps sparge nuces, linque marite nuces.
Maturum induito ingenium, tua sponsa maritum
Te faciet, faciet te quóq; prole patrem.
Hec si animo reputes & uoluas pectore toto,
Et uiues fœlix, rarus eritq; dolor.

I I I.

Sparge marite nuces olim Iumanne Catullus

Dixit

Dixit iis, queis est sponsa petenda noua.
 Hoc cecinitq; tibi, tibi enim noua ducitur uxor,
 Vxor amanti pulchra puella suo.
 Ludere enim licuit, præsens dum pertulit ætas,
 Contugium grauius postulat bocce iugum.
 Scilicet id iussit magni fabricator Olympi,
 Cum daret imparibus fœdera sancta thoris:
 Pane tuo in duro semper uescere labore,
 Tu sobolem paries non bene nata tuam.
 Ergo scopum ut teneas tædarum, hunc accipe finem,
 Officiúmq; libens discce marite tuum.
 Ut mater fiat coniunx tua, túq; maritus,
 Vsq; laborato, sit licet illud onus.
 Sit licet exiguus labor is, sed dulcis, in aula
 Qui referat patrem, ut ludere possit Amor.
 Coniugis assiduo percharæ amplexibus bærens
 Progeniem extendas amplificèsq; tuam.
 Hic finis semper, scopus hic tuus esto, nec inde
 Quisquam diuellat, nec tuus ipse parens.
 Mors nisi fœda tuum hoc, postræma & linea uitæ
 Consilium auertat discutiátq; tibi.
 Nocte latent mendæ, est his nox aptissima rebus,
 Sic dulcis ueniat uita trahenda tibi.
 Sæpe solent rixæ iunctas bene rumpere mentes
 Concede uxori, ut pax tibi tuta stet.
 Has si condideris leges Iumane iugales,

Pectore iucunda est uita trahenda tibi.
Nam celebre est dictum, cupias si ducere uitam
Tranquillam, uxori cede datoque tuæ.

I I I I.

Hunc bone sponse diem puris signato lapillis
Qui illuxit fœlix terque quaterque tibi.
Lux tibi dulcis adest, patrio qua iure uirilis
Te toga, quaque, uxor sponsa pudica rapit.
Lusisti nucibus satis, has nunc sparge per ampla
Atria, nam qui cum ludere detur, adest.
Contigit ecce thori socia illibata iugalis,
Haud sero, quamuis tardior illa, uenit.
Hoc cumulata magis fortunæ dotibus amplis
Parta tibi est, placidis moribus apta tuis.
Forma uerecundas solita est laudare puellas,
Ingenium simplex, uerba proterua minus,
Dos grandis, census ditæ patrimonia, amici,
Stemma nec obscurum, sed mediocre tamen.
Omnia, quam hæc dederit tibi fors bona diuitem cornu
Aspicias ut plena hæc tradideritque manu.
Id solum restat, monita ut tu hæc nostra capebas,
Pectore sincero quo bene cuncta geras.
Quo bene concordis sine rixa sæcula mente
Hanc ducas uitam funus adusque rogi.
Scilicet ut thalamo fiat satis, oscula figas,
Amplexu cræbro, quod petit ipse thorus.
Ut pulchra et magna fecundes prole puellam,

Conciliare animos & retinere solet.
 Vxori uitium si uel quod inhaeserit, ipsam
 Tollere si nequeas, pectore ferto bono.
 Non temere erratum tenera te coniugis unum
 Offendat lenae, cur cuncta mouenda putes.
 Non sapit hic tantum, quantum uir, sexus, abuti
 Imperio noli, sed sua fræna dato.
 Tempore conueniunt non omnia dicier omni,
 Verum obseruanda est aptior hora tibi.
 Cum furor & bilis desuuijt atra, monebis
 Blandus ad obsequium & tum reuocare stude.
 Tunc etiam ad dulcis Venerisq; redibis amores,
 AEdatur molli grata palæstra thoro.
 Donec te hoc fateare iacens certamine uictum,
 Et cedas herbam sponste uolensq; tua.
 Hæc mea si obserues sponste o præcepta, futurum est
 Haud pigeat monitis te paruissè meis.
 Hæc tibi dum recino, charo recinôq; parenti,
 Omnibus hæc cauto, queis hymenæo places.
 Ista solent tenues etiam ditare penates,
 Lis ueluti magnas uertere succit opes.
 Basta da uxori, cum passere mille, Catulli
 Sed moderare tamen, Lysimeles Amor est.

V.

HActenus es seui Mauortis castra sequutus,
 Sunc noua sponste at nunc castra sequenda tibi,

Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido,
Carminibus cecinit Naso poëta suis.

Nam meret, & gladios hastas & gestat uterq;
Castra habet & pugnas, prælia uterq; ferit.

Tela Cupido gerit, pharetrasq; leuesq; sagittas,
Conglomeratq; manus miles uterq; suas.

Tu qui uesani es Mauortis castra sequutus,
Disce quid intersit inter utrumq; genus.

Vulnera hoc infligit Martis leuiora cruenti,
Quæq; dolent animis corporibusq; minus.

Si sapis, hæc Veneris, tu & Amoris castra sequeris,
E quibus eueniant nulla pericla tibi.

Prælia ut absument Martis, sic uiua Cupido
Arte sua semper corpora gignit iners.

Dulcia ne cessa cum uxore laceßere noctes
Prælia perpetuas, uiue ualeq; diu.

V I.

Hosce tibi thalamos congrator sponse iugales
Fœlices in eas auspiciisq; bonis.

Ipsa Venus, blandæ Charites, puer ipse Cupido,
Coniungat nodo pectora uestra graui.

Nactus es ex animo nympham, tu uiuere cum qua
Annos constituis, quos tibi fata dabunt.

Disce quibus tractes & ames rationibus istam,
Quatenus imperio pariat illa tuo.

Fœmina cum è cerebro non sit, neq; femore nata,
ed costa media sumpta parentis Adæ.

Est ratio, coniunx ne sit caput ipsa mariti.

Nec pedibus rursum subiicienda solo.

Imperium studeat uerum moderarier omne,

Vt concors pectus inter utrũq; fiat.

Basta da totidem, quot quondam Naso Corinne

Quæ placant rixas consiliantq; animos.

Ista iuuat teneras in lectis pugna puellas,

Quæ se dant uictas proditione sua.

Cætera quid referam, numerosa prole beatas

Se clamant, & amant hoc magis atq; uiros.

Si sapis ergo, operam dabis, ut tua sponsa quotannis

Te puero ditet, quo te adamare queat.

V I I.

GRator sponse diem hunc album luxisse tibi, quo
Abiicias fatuas tandem aliquando nuces.

Linque nuces post hac dulces puerilibus annis,

Cum qua nunc ludas, Spartula parta tibi est.

Desere quæ dudum es Manortis castra sequutus,

Sunt Veneris posthac castra sequenda tibi.

Vir mulierq; thoro coniuncti fœdere dolci,

Nomina militiæ danto Cupidiniæ.

Hec sua castra etiam ponit, sua tela globosq;

Intensos arcus, prælia, scuta gerit.

E S

Atq;

Atq; etiam expugnat uariis assultibus arces,
Delicitur scansor, dum petit alta ferox.
Vulnera dat, quamuis minus hæc letalia, pugna
Vincitur alteruter, lassula membra gerens.
Es, tamen ut monitus caueas, mihi sponse monendus,
Vnum, ut longa manus conglomerare queas.
Omnia parce simul pugna nimis acer in una
Spicula proicere, ut prælia post fugias.
Ne tua quem de te uelut hostis, sponsa triumphum
Mox agat, atq; fugam fortiter obiciat.
Vincere fœmina uult, & perpes grata puellis
Pugna, mihi crede, est, sitq; cruenta licet.
Hoc uti me nostri iuuenem docuere parentes
Præceptum, accipito consulitq; boni.

V I I I.

DA pia thura focis, uenit tibi sponse iugalit'
Ut patrem faciat te tua sponsa, thorus.
Quem uelut immundum tu fac contemnere, nolis,
Namq; patris sanctum est omnipotentis opus.
Hic simul absoluit, quæ cœli machina uasti
Continet, atq; aër, quæ mare, quæq; solum.
Omnia cum ualde bona & admiranda placerent,
Vnum displicuit uiuere solum hominem.
Non rectum est, inquit, quod homo sine compare solus
Viuat, eï socia est cur facienda thori.

His mox

His mox præcepit fœcundo pignore terram
Complere, ut dirimat quos nisi frigida mors.
Christus item in Cana diua cum matre sacrauit,
Prodigio thalamos deficiente mero.
Deficiente mero lympham mutauit laccho
Tristia cum lætis miscuit ipse thoro.
Tristia succedunt lautis, ac dulcibus aspra,
Tu manibus quæres atq; labore cibum.
Illa fido at duro pariet tibi pignora partu,
Sudor id est ingens difficilisq; labor.
Ergo tuam tenero deinceps adamabis amore
Vt linquas matrem, deserat illa patrem.
Mutuus ut duret sine lite amor, oscula miti
Colloquio misce cræbra datóq; tuæ.
Hæc res, crede mihi, concordia fræna tenere
Et retinere animos inter utrumq; solet.
Viuitur hac sanctæ ratione, opulentiâ crescit,
Et crescunt magnæ, cum neq; credis, opes.
Viue, uale longum, uesterq; amor ardeat æuo,
Ingemina sponsæ basia mille tuæ.

I X.

Quando tuis mensam genijs lectumq; parentes
Sacrabant, & pulchra tibi subtegmina Parcæ
Albaq; purpureo ducebant stamina fuso,
Lappie Pieridum mystes Lamberte sacrarum,

Vna sedens multos nitido simul è calathisco,
Ambrosiis Lachesi fusos depromerè palmis
Leta uidebatur: certas ad singula metas
Pensabat, uel leta parum, uel dulcia prorsus,
Voluere præcipiens. his planos ducere fusos,
Contrà, aliis uixdum benè coeptum abrumpere filum,
Cum tandem roseo depromeret è calathisco,
Quem Lachesi prono tradebat pollice fusum,
Hæc age foelici deducito stamina tractu,
Inquit, & aurato surgat subtegmine uellus.
Sponte sua procedat opus, sint aurea pensa,
Aureus & tumeat lanarum pondere fusus.
Nec temere incidas rumpantur tarda, sed agrè.
Hic Lambertus erit quondam mihi Lappius, hic qui
Pegaseum teneris carmen modulabitur annis
Cygneus Aonidum resonabit arundine cantus.
Ore sonos dulces dabit, addet Græca Latinis,
Ille Helicone sacras primis adamabit ab annis
Thespiadas, sed ad hæc diuinæ oracula legis
Pura leget, fontem quæret, riuosq; minores
Negliget, epota diuini gurgitis unda.
Candida foelici deducito stamina tractu.
Inde uerecundæ hunc certatim adamare puellæ
Incipient, amplòsq; dabo castòsq; hymenæos.
Pronuba non deerit tædis: tenerã ipsa puellam
Ipsa thoro præsens Agnen sociabo iugali.

Candida foelici deducito stammina tractu.

Coniugium infaustum nec erit, uerum Hercule dextro
Auspiciis auibusq; bonis foelixq; coibit.

Candida foelici deducito stammina tractu.

Huius qui thalamos celebrabit carmine primus,
Mox aderit uates, quod caedro & Apolline dignum
Ad sacra Pieridum ferri dabo, proinde fidelis
Candida foelici deducito stammina tractu.

Sic ait, & plenis manibus dat pensa sorori.

Dulcia pensa trahit Lachests, fususq; tumescit
Vltra quam satis est, remorantur tædia nulla.
Prona rotat, succrescit opus tollitq; laborem
Mollis lana grauem, cornicis secula surgunt.

Iamq; uagæ properant cunabula prima iuuenta.

Ludere cum paribus paruisq; sodalibus optat,
Quæ auspiciis elapsa bonis maioribus ipsum
Applicuit: quærenda ergo est iam scita puella,
Quæ ditet foecunda uirum faciâtq; parentem, &
Ampla dote beet, parcarum ut stammina current.

Dotibus eximia & præstanti fronte puella
Inuenta est, opibusq; potens et stemmate pulchro
Lamberti copulanda thoro florentibus annis.

Qualis ab Hesperio sublustri luce coruscat
AEquore fraterna rutilans face Cinthia acutis
Cornibus, & crocea lucet nitidaq; iuuenta.

Talis in amplexus maturo nubilus euo

Candida

*Candida molliculos Lambertus nympha lacertos
Puniceas rubicunda genas frontemq; modesta
Iungetur fati fiat satis ut Parcarum.*

*At nunc abiectis nuces puerilibus acres
Maturósq; decet posthac assumere mores,
Sparge nuces propere puerisq; relinq; pusillis.
Non tibi iam nucibus, sed adulta etate puella
Ludendū est, ueluti nostri fecere parentes.
Nunc sapere est patruos: pueros spreuere puella,
Paruulus ut ludat patria Lambertus in aula
Danda opera est, quæ res lasciuis grata puellis:
Conciliat retinetq; novos & uincit amores,
Sparge nuces propere puerisq; relinque pusillis.*

*Illam sedet uultum tacitè demissa, nec audet
Ore uerecundo cœlum spectare nec auras
Virgineam metuens zonam dissoluiet abs te.
Sparge nuces propere:*

*Flaua comas lacrymat, percandida colla nitentes,
Quo sponso placeat, mater iam pectora uincit.
Componitq; humeros, turgentiâq; ubera stringit.
Tænia barbaricis discriminat aurea uittis
Scita comas, tegiturq; auro squallente teristro.
Gemma de tereti pendētq; monilia collo,
Et roseis nedimita caput permolle corollis.
Progreditur defixa gerens sua lumina terræ,
Ut quondam Idaliæ præcelsa rupe Dione*

Leta choro medio sese mouet ardua lentis
Passibus, & tacito subridet pectore: sed tu
Sparge nuces propere:

Pande fores thalami, iam aderit noua nupta marite
Basta mille tibi, totidem altera nocte datura est,
Que si tot dederit, pueri iam excusseris annos,
Excute poste seram, foribus noua nupta propinquat,
Quanta puellarum sponsam comitata caterua
Subsequitur? qui uinctus Hymen sua tempora fertis?
Nymphocomus claram præcedit lampada quassans.
Dislice poste seram, foribus noua nupta propinquat.

Sparge rosas genio, laribus suspende corollas.
Rore solum & mirto bene olenti insterne marino.
Cinnama spiret humus, gratòq; opobalsama flatu.
Thus & ab Attalicis quicquid transmittitur oris,
Quicquid Arabs, quicquid uel ab orbe remota Malachæ
Huc uehit, id thalamus fragranti spiret odore.
Vestibulum in primis ueletur fronde uirenti.
Cumq; choro Charitum en Himerus sequiturq; Cupido,
A tergo exultans facibus lucentibus: heus tu
Vellito poste seram; foribus noua nupta propinquat.

Ecce uenit trepidè, quo pulstet ostia rhoptro,
Prodromus, & cessas? quin ianitor ostia pandis?
Tollite poste seram, foribus noua nupta propinquat.

Ingreditur thalamum: qualis cum lucifer ortu
Heliaco tetrìs nimbis fugientibus, alto

Falgidus oceano surgit graditurq; per æthra.

Nunc Agnes tædas letus celebrato iugales.

Nunc dape multiplici constructæ accumbere mensæ

Tempus adest: qua sublata, indulgeto palestra.

Veridicæ interea formabant pensa sorores,

Vna colum gestans digitis trahit è calathisco

Virgatoroseis librandum turbine fusum

Dat Lachesi, & uersu canit isthæc fata sorori.

Chara soror tereti torqueto pollice lana hac,

Mollia, quæ Tyrium contemnant uellera filum.

Splendor hic eximius fiet uirtutibus auctus.

O decus ægregium puer ô clarissime quondam.

Nomen aui referes, nomen referesue paternum.

Pollice non segnis deducito stamina pronò.

Accipe chara soror quæ carmine pando fideli

Veridicum oraculum, quod nullum obliteret æuum.

Pollice non segnis deducito uellera pronò.

Ingenio præstans teneris pollebit in annis,

Paruus adhuc quando paribus colludere posset

Imperfecta sonans lallare elementa studebit.

Sit licet ingenio præcox adolescere fausto

sidere nostra tamen donabunt uellera longum.

Pollice non segnis:

Ludus nullus erit quem non ardebit adire,

Ille mathematicas nullo præeunte magistro

Artes percipiet linguasq; ardebit amœnas.

Vt qui

Vt qui nauta diu iactatus in æquore vasto est,
Hunc uia nulla maris fugit: huic nemo obuius ibit.
Sic illi haud temere in studijs se conferet alter.

Pollice non segnīs

Dixerat, illa rotat non impigra turbine fusum.

X.

F Vnde preces Veneri, funde & pia uota quotannis,
Ponitur à dulci coniuge acerra tibi.

Thure pio sacras in qua libabis ad aras

Sponse Cupidineo non bene suete iugo.

Hæc ad sacra uoca, tu quos tibi ducis amicos.

Inter præcipuos, uir mulierue slet.

Parua coronatum myrto lucentia quassans

Lumina præcedat turba gregemq; trahens.

Agna cadat iugulum ferro percussa trementem,

Fœlici ut tadas alite inire queas.

Pronuba suffitum thalamis tibi Iuno ministret,

Omnis odorato gramine spiret humus.

Ille tuus quondam lectum bene olentibus herbis

Vvermerus insternat, qui comes alter erat.

Cum stat acerra tibi (hoc ex me nunc disce) parata,

Accersita manet, tempora & ante, rogas.
Posthuma ne quando tua tristia funera proles
Defleat, hinc prudens indito thura foco,
Ut thus æthereis res est gratissima diuis,
Sic adamant nympha dulcia thura uiri.
Thuribulumq; caue quondam experiatur inane,
Sic semper sponsæ gratior hospes eris.
Qui uacuis manibus uenit, haud est gratus, ad aras.
Ara domi est, ad quam, tu caue, inanis eas.
Ni tibi pro risu & pro blanda fronte, superba,
Si nihil attuleris, ora uidere uelis.
Mitior ingenio es tu, contra illa acrior, ut pax
Seruetur, trades imperium omne tuæ.
Illud uter teneat noli contendere pugnis,
Nil refert, uter hic uir mulierue regat.
Viuitur at multo pacatius, uxor ubi una
Imperium tenet, ac paret ubi illa uiro.
Quamuis turpe nimis, tamen ut sine lite molesta
Tranquille uiuas, cede datoq; libens.
Imperiosum animal scis quam si fœmina, quippe
Quæ domuit celsos nobilitate uiros.
Plura monendus eras, sed relliqua docta priorum
Postera te doceat sponsæ magistra dies.

X I.

Peridum ô mystes dudum, dum prima inuenta
Vernaret studus hora colenda uagæ,

Accipe,

Accipe, quam mittit præceptor sponse salutem,
Accipe Pierii, munera sacra chori.

Vt tibi tum posui linguæ præcepta latina,
Formaui & mores excoluiq; tuos.

Sic tibi castorum sim nunc præcepter amorum,
Coniugii ut doceam iura fidemq; sacri.

Accipe, quid sponsi sponseq; uocabula primum
Esse uelint, dextras iungere, quid uero uolet.

Nempe fidem sociæ sanctam seruare iugali
Spondeo: quid spondes? fœdera casta thori.

Non deserturos uos inter, mors nisi rumpat
Vincula, quæ nodo non soluenda tenent.

Hoc data dextra sibi, hoc sibi sponsi & nomina sponse
Exposcunt, imo id pectore conde tuo.

Nè ue uagos deinceps usquam secteris amores,
Concubitumue uagum, te data dextra docet.

Regna Panomphæi non affectatur adulter,
Fœdera qui incaestet numine teste sua.

Posthabito, uxorem prædulcem, utroq; parente
Complexu serues, mente adamesq; tuam.

Quod cupit ipsa, uoles quoq; tu: ipsa aduersa petentè
Sit nunquam, ut concors hæreat illa tibi.

Si uideas tristem Cuiam letis tristis miscent

Nescis nescius, ut binas mutetur in horas,
Bruma habet, ut constans, perpetuumq; nihil.
Turpe uiro sexum hunc digito pulsare tenellum.
Turpe thori sociam ledere uelle suam.
Gratior est Veneris noctesq; diesq; palestra
Atq; Cupidinea praelia facta manu.
Ne leuis offendat te iniuria coniugis, aut tu
Tolle malum uitium, uel tolerato tuæ.
Basta si dederis, cum passere, mille Catulli,
Seruat amicitiam conciliatq; subin.
Effice, presens ut currat tibi pusto planis
Mensibus exactis, te referensue patrem.
Præcepisse sat est, satis est monuisse scientem.
Exhilara frontem exporrigitq; tuam.

XII.

ILle ego qui teneram docui Gerbrande iuuentã,
Moribus excultis literulisq; tuam.
Idem maturo thalamos tædâsq; iugales
Grator, ut auspiciibus diis coeantq; bonis.
Si bene te noui, non aspernabere ne nunc
Consilium ipse quidem sponse beate meum.
Vtile consilium, & uitæ præcepta iugalis
Mollia, quæ sponse profuerintq; tibi.
Sæpe uagos (quod scis) media de nocte solebas
Querere concubitus ebrietate grauis.

Nunc

Nunc
Nac
Hec te
Muli
Hec sim
Pute
Blanda p
Et fo
Sed uide
Prom
Nulla re
Basta
Disilit i
Rari
Scire tu
Des e
Fœmina
Ergo
Aspera
Luo
Irasci fa
Attan
Vin' tibi
Effi
Sit nume
Sobr

Nunc si quid ualeas, ualeas si uiribus audax,
Nactus es uxorem, castum hymenisq; Thorum.

Hæc te fœcundo, & numerofo pignore, partu
Multiplici ditem reddere sola potest.

Hæc simul efficiet nocturnis suauiter horis,
Puteat ut quæuis blanda puella tibi.

Blanda puella tibi, cum summa dote fideq;
Et forma, ætatis florèq; parta sedet.

Sed uideas, ut amor coalescat mutuus, id quod
Pronius ut fiat pauca monendus eris.

Nulla re retinetur amor, coit atq; iugalis
Basta quàm dando, iura fidemq; tue.

Disilit is rursus, si tælum hastamq; trementem
Rarior expedias, militat omnis amans.

Scire tuæ mores sponsæ ingeniumq; iuuenclæ,
Des operam, ut qui sit concilianda scias.

Fœmina tum uarium est, tum animal mutabile semper
Ergo laborato blandior usq; sis.

Aspera & irato si torua perambulet ore
Ludito tu salibus, lude marite iocis.

Irasci facilis mulier placabilis ut sit,
Attamen indulge quomocunq; tue.

Vin' tibi perpetuam & firmam cum coniuge pacem

*Fœmina uinosum planè edidit sana maritum,
Contra, adamat gnauum sedulitate uirum.
Rixa oritur, lis crebra rabit, certamina seuat,
Si potus repetas limina nocte grauis.
Plurima præterea sunt uitæ elementa iugalis
Hec monuisse sat est, uiue uale ac redama.*

X I I I.

Ecce maritales tædas iterabis amater
Coniugij irato numine functæ thoro.
Sponse diu uiduo dulcis iactate cubili
Hoc longum auspiciis uertere queso bonis.
Hanc tibi quam iunxit deus arcto pectore sponsam
Excipe formosam, stemma genusq; bonam.
Diuite opum, cordatam, & que non prodiga rerum
Audiat, atq; ad opus gnaua alacrisq; stet.
Moribus in uiridi castis laudata iuuenta,
Ante hac uel multis sponsa petita procis.
Huius primæcum uoluit te carpere florem
Solum, atq; hanc sociam numen habere thori.
Quam tu morosus noli inf. stare, mariti
Corrumpi uitio fœmina honesta potest.
Disce pari cura te moribus illius, atq;
Ingenuo facili te accomodare domi.
Quod si te offendat, commissæue si qua fuere,
Permiscere caue cuncta prophana sacris.
Namq; homines ditat concors opulentia, contra est

In ma
Associat
Arctu
Si tibi co
Illa u
Dicere t
Ne C
Non tu d
Afer
Hac mea
In de

In præf
lus. leg
Ibidē fa
fac. 18.
hortis.
S. ima l
damna
fac. 12. c

Visu
culoo t
tione.

In malè concordi incompositoq; Thoro.
 Associat firmas mentes ante omnia proles,
 Artius & soboles pectus utrumq; ligat.
 Si tibi consultum cupias, præstato, maritum,
 Illa ut te possit iure uocare suum.
 Dicere te generum quo gens Beresia possit,
 Ne Cybeles mysten semiuirum esse putent.
 Non tu de sterili es prognatus stirpe domoq;
 Aseré te risu, quod potes, atq; iocis.
 Hæc mea tu placidus præcepta salubria partem
 In dextram, accipias, sponse ualeto diu.

F I N I S.

Errata.

In præfatione. Appollinis. lege Apollinis. Ibidem cucu-
 lus. lege cucullus. In A. facie s. leuam. lege lenam.
 Ibidē fac. 6. cantate cuculus. lege. cantatq; cuculus. Ibidē
 fac. 15. Cautio. lege Cantio. In C. fac. 16 hirtis. lege
 hortis. In D. fac. 3 Causasti. lege Caucasij. Ibidem fac.
 5. ima leui. lege leui. Ibidem fa. 8. damnatur obæsis. lege
 damnantur. Ibidem fac. 11. Molto. lege, Multo. Ibidem
 fac. 12. cuculos. le, cucullos.

